

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Michaela Beláková

Přípravné jednání dle § 114c o.s.ř.

Diplomová práce

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Přípravné jednání dle § 114c o.s.ř. vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 31. března 2012

Já, níže podepsaná Michaela Beláková, autorka diplomové práce na téma

Přípravné jednání dle § 114c o.s.ř.,

kteřá je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), v platném znění (dále jen „autorský zákon“), dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, v platném znění, správci, kterým je

Univerzita Palackého v Olomouci

Křížkovského 8

771 47 Olomouc

Česká republika,

ke zpracování údajů v rozsahu jména a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalozích a informačních systémech Univerzity Palackého v Olomouci, včetně neadresovaného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého v Olomouci. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni podání tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého v Olomouci, která se nazývá Informační centrum UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla podle autorského zákona.

V Olomouci dne 31. března 2012

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce, JUDr. Kláre Hamulákové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a připomínky a za vždy vstřícný a přátelský přístup. Děkuji také Mgr. Ingrid Kovářové Kochové, že mi pomohla nahlédnout do zákulisí praxe. Poděkování patří i PhDr. Květoslavi Musilové, Dr., za její laskavou pomoc při jazykové korektuře.

Obsah

Úvod	8
1. Postup soudu po zahájení soudního řízení	12
1.1 Vlastní příprava jednání	13
1.1.1 Kvalifikovaná výzva dle § 114b	15
1.1.2 Zavedení institutu přípravného jednání	16
2. Předpoklady nařízení přípravného jednání	18
2.1 Nemožnost rozhodnutí bez nařízení jednání	18
2.2 Bezvýslednost přípravy jednání dle § 114a odst. 2	19
2.3 Účelnost přípravného jednání	19
2.4 Vztah ke kvalifikované výzvě dle § 114b	20
3. Nařízení přípravného jednání	23
3.1 Odůvodnění usnesení o nařízení přípravného jednání	23
3.2 Předvolání k přípravnému jednání	25
3.2.1 Osobní účast stran	25
3.2.2 Doručení předvolání	25
3.2.3 Minimální délka doručení předvolání	26
3.3 Poučovací povinnost soudu	27
4. Průběh přípravného jednání	29
4.1 Povaha přípravného jednání	29
4.2 Zkoumání podmínek řízení	31
4.3 Uplatnění námítky podjatosti	32
4.4 Povinnost tvrzení a povinnost důkazní	33
4.5 Dokazování v průběhu přípravného jednání	34
4.6 Schválení smíru v rámci přípravného jednání	35
4.7 Možnost přerušeni nebo odročení přípravného jednání	37
5. Zásada koncentrace řízení	40
5.1 Předmět zásady koncentrace řízení	40
5.2 Okamžik koncentrace řízení	41
5.2.1 Poskytnutí dodatečné lhůty	43
5.2.2 Zásah do principu rovnosti a kontradiktornosti	44
5.3 Výjimky z koncentrace podle § 118b	45

5.4 Zhodnocení právní úpravy zásady koncentrace dle § 114c.....	47
6. Následky nedostavení se k přípravnému jednání.....	49
6.1 Zastavení řízení	49
6.2 Rozsudek pro uznání	50
6.2.1 Absence řádné a včasné omluvy	51
6.3 Nedostavení se žádné ze stran	52
6.4 Zásada rovnosti.....	53
Závěr	55
Seznam použitých zdrojů.....	58
Shrnutí.....	63
Summary	64
Seznam klíčových slov	65
Key words.....	66

Seznam použitých skratek

o.s.ř. - zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

o.z. - zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Poznámka: Tam, kde je v práci uvedeno číslo paragrafu bez dalšího údaje, jde o citaci občanského soudního řádu, pokud ze souvislosti nevyplývá něco jiného. Pojem princip a zásada se v práci používají promiskue.

Úvod

Civilní právo procesní podléhá neustálým změnám, jejichž cílem je zejména zrychlení a zefektivnění soudního řízení. Jedna z nich byla vyvolána přijatou novelou občanského soudního řádu, z. č. 7/2009 Sb., která nabyla účinnosti prvního července 2009 a výrazným způsobem zasáhla do průběhu občanského soudního řízení. Dotčena byla také příprava jednání, a to zejména zavedením nového institutu, tzv. přípravného jednání. Zákonodárce tím navázal na ustanovení § 114c upravující možnost nařízení soudního roku a výrazným způsobem ho pozměnil.

Obecné poznatky o přípravném jednání obsahuje komentář k občanskému soudnímu řízení¹ a také učebnice civilního práva procesního². Objevilo se i několik odborných článků, které se věnují komplexnímu zhodnocení nově zavedeného institutu přípravy jednání.³ Přípravné jednání bylo od počátku podrobena kritice, a to nejen ze strany akademické obce, ale zejména soudní praxe. Z důvodu relativně krátké existence se však jeho aplikace nestala předmětem rozhodovací činnosti českých soudů, zejména pak Nejvyššího soudu. Mnohé problematické otázky související s přípravným jednáním proto nebyly uspokojivě zodpovězeny, což má za následek množství výkladových nesrovnalostí a aplikačních problémů.

Cílem práce je zdůvodnit potřebu přípravného jednání v českém právním prostředí, poukázat na nedostatky právní úpravy a nabídnout vlastní řešení uvedených problémů. Přípravnému jednání je věnováno ustanovení § 114c, které má sedm odstavců. Je třeba podotknout, že řada nejasností a aplikačních problémů se nachází v každém z nich. Pro omezený prostor však nemůže být tomuto institutu a veškerým jeho sporným bodům věnována pozornost, kterou by si jistě zasloužil.

Problematické je již samo zavedení přípravného jednání do právní úpravy. Byl tento krok zákonodárce nutný? S přípravným jednáním jsou nerozlučně spojeny i jiné právní instituty, příkladmo lze uvést zákonnou koncentraci řízení nebo rozsudek pro zmeškání. Nabízí se proto řada dalších otázek. Bylo skutečně žádoucí vtělit zásadu koncentrace řízení již

¹ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaromír. *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. 1600 s.

² WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Linde, 2011. 712 s.

³ Jako příklad lze uvést následující: WINTEROVÁ, Alena. Přípravné jednání v civilním soudním řízení. *Právní fórum*, 2009, č. 6, s. 226-231, dále ŠMÍD, Ondřej. Institut přípravného jednání. *Právní fórum*, 2011, roč. 8, č. 1, s. 14-21 a dále VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 1, s. 18-21. Pozornost byla přípravnému jednání věnována také v publikaci Kláry Hamulákové: HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. 192 s.

do přípravné fáze soudního řízení? Je nevyhnutelné sankcionovat žalovaného za nedostavení se k přípravnému jednání vydáním meritorního rozhodnutí? Na tyto, ale také na mnohé další problematické aspekty se pokusím v práci přesvědčivě odpovědět.

Domnívám se, že přípravné jednání může být jistě užitečnou pomůckou soudců, tomu však za současného právního stavu brání častokrát spíše matoucí právní úprava. Její dostatečné zdůvodnění nenajdeme ani v důvodové zprávě⁴, která pouze parafrázuje znění ustanovení § 114c. Mou pracovní hypotézu proto tvoří následující tvrzení: „*Přípravné jednání dle § 114c není za současného právního stavu efektivním institutem prevence vzniku průtahů řízení, je ale vhodným prostorem pro smírné ukončení věci.*“

Na dosažení výše uvedených cílů a za účelem potvrzení nebo vyvrácení mé pracovní hypotézy byly v práci využity některé vědecké metody. Rozbor jednotlivých ustanovení občanského soudního řádu byl proveden prostřednictvím analýzy. S ohledem na četné teoretické nepřesnosti zákonodárce byla stěžejní zejména právní metodologie. Mezerovitou a nedokonalou právní úpravu bylo nutné překlenout využitím prostředků interpretace práva. Při podrobném zkoumání ustanovení občanského soudního řádu jsem použila především výklad logický, tj. *argumentum reductione ad absurdum*, *argumentum per analogiam* a *argumentum a minori ad maius*. Cizí mi nezůstal ani výklad teleologický, kterým byly překlenuty často rozporuplné závěry vyplývající z textace zákona. Závěry gramatického výkladu jsou proto užívány spíše jako příklad nedokonalé právní úpravy. Poměřováním právních principů, tedy principem proporcionality, jsem se pokusila zodpovědět otázku nutnosti zavedení zásady koncentrace do přípravného jednání.

Diplomová práce je členěna na šest kapitol, na které navazuje závěr obsahující stručné shrnutí dosažených výsledků a návrhů *de lege ferenda*. Práce je zakončena seznamem použitých zdrojů, shrnutím a seznamem klíčových slov v českém a anglickém jazyce.

První kapitola vymezuje účel a cíl přípravy jednání. Současně je mou snahou přiblížení historického vývoje institutu přípravného jednání a jeho místa v přípravné fázi soudního řízení. Z důvodu vzájemné podmíněnosti přípravného jednání a výzvy dle § 114b je věnována pozornost taky této tzv. kvalifikované výzvě.

Druhá kapitola vymezuje předpoklady pro nařízení přípravného jednání, které v občanském soudním řízení nejsou podle mého názoru popsány dostatečně srozumitelně. K této ne zcela přehledné úpravě přispělo jistě i rozhodnutí zákonodárce formulovat podmínky pro nařízení a provedení přípravného jednání negativně.

⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 7/2009 Sb., Sněmovní tisk 478/0.

Třetí kapitola pojednává o nařízení přípravného jednání, které s sebou také přináší jisté nesrovnalosti. Předně je to absence požadavku odůvodňovat toto procesní rozhodnutí, dále také problémy související s předvoláním účastníků a jejich zástupců. Stranou nezůstala ani poučovací povinnost soudu, a to zejména v souvislosti se zákonnou koncentrací řízení.

Čtvrtá kapitola přibližuje povahu a samotný průběh přípravného jednání. Předmětem této části je zejména otázka, zda je přípravné jednání jednáním ve smyslu § 115 nebo pouze tzv. jiným soudním rokem, zda je možné v jeho průběhu provádět dokazování, jaké místo má v rámci tohoto institutu uzavření smíru a jak má předseda senátu postupovat v případě, že časový prostor pro přípravné jednání nebude dostačující.

Obsahem páté kapitoly je charakteristika zákonné koncentrace řízení dle § 114c a její kritické zhodnocení. Důraz je kladen na otázky týkající se opodstatněnosti jejího zavedení již do přípravy jednání.

Poslední kapitola je věnována negativním následkům nedostavení se účastníků řízení k přípravnému jednání. Pozornost je věnována zásadě rovnosti účastníků řízení a principu kontradiktornosti s ohledem na odlišné následky nedostavení se žalobce a žalovaného. Obsahem kritické úvahy je také zavedení další fikce dispozičních úkonů stran.

S ohledem na přehlednost práce jsem se rozhodla v diplomové práci věnovat přípravnému jednání ve sporném nalézacím řízení. Zcela jistě by bylo zajímavé pojednání o specifikách přípravného jednání v dalších řízeních, zejména řízení nesporném a řízení dle části páté o.s.ř. Pro nedostatek prostoru nelze věnovat se i mnohým dalším aspektům souvisejícím s přípravným jednáním. I navzdory tomu je mou snahou přinést co možná nejucelenější pohled na tento nový institut občanského soudního řízení.

Pro úplnost výkladu o přípravném jednání je nezbytné zmínit také evropské a mezinárodní konsekvence. Na příslušných místech se proto s důrazem na úpravu přípravy jednání věnuji také Návrhu evropského civilního procesu, doporučení Výboru Ministrů č. R (84) 5 o principech civilního procesu navržených ke zlepšení fungování justice a Principům nadnárodního civilního procesu vypracovaným institutem UNIDROIT ve spolupráci s ALI. Stranou jsem neponechala ani německou právní úpravu obdoby tuzemského přípravného jednání, kterou je tzv. smírčí jednání. O ní je pojednáváno v kapitole čtvrté v souvislosti s možností smírného ukončení věci v průběhu přípravného jednání.

Práce je doprovázena četným poznámkovým aparátem, který je využíván k uvádění použité literatury a jiných zdrojů; v některých případech poznámky text ucelují a stručně vysvětlují oblasti, které nemohly být předmětem zkoumání vlastní práce. Jsou označeny čísly v té části textu, na kterou se dané vysvětlení vztahuje.

Diplomová práce vychází z platné a účinné právní úpravy ke dni 1. 1. 2012.

1. Postup soudu po zahájení soudního řízení

Občanské soudní řízení se zahajuje na návrh nebo bez návrhu.⁵ V řízení o dvoustranných právních vztazích mezi žalobcem a žalovaným, tedy v řízeních sporných, se návrh nazývá žalobou. Řízení je zahájeno dnem, kdy soudu tato žaloba došla.⁶ Jedním z procesních účinků zahájení řízení je i vznik povinnosti soudu provést řízení i bez dalších návrhů.⁷ Tato povinnost vyplývá z ustanovení § 100 odst. 1, podle kterého má postup soudu směřovat k co nejrychlejšímu projednání a rozhodnutí věci.

Tím je naplněn účel ustanovení § 3, které mluví o upevňování a rozvíjení jedné ze záruk zákonnosti, kterou je občanské soudní řízení. Má-li být však dosaženo účelu řízení, je k tomu nezbytná také součinnost účastníků řízení. Strany proto mají dle § 101 povinnost vyličit všechny skutečnosti významné pro rozhodnutí věci, které vyplývají z hmotněprávní normy. Lze shrnout, že soud postupuje v součinnosti s účastníky tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná. Tímto způsobem má docházet také k posilování právní jistoty občanů a jejich důvěry v ochranu jejich základních ústavních práv.⁸

Aby se však soud mohl zabývat vlastním projednáním a rozhodnutím věci, musí učinit nejprve některé jiné úkony. Ihned po zahájení řízení tak dochází ke zkoumání náležitostí žaloby, podmínek řízení, zaplacení soudního poplatku, zkoumání, zda tady nejsou dány jiné překážky bránící postupu řízení, a následuje příprava vlastního projednání věci.⁹ Tato činnost soudu se obecně nazývá přípravou jednání. Protože se jedná o složitou fázi soudního řízení, lze ji pro přehlednost rozdělit podle účelů jednotlivých procesních úkonů. Rozeznává se příprava ve formálním smyslu a příprava ve formě následného zkoumání materiální stránky věci, tedy příprava ve smyslu materiálním.¹⁰ Ani v jednom případě se však nejedná o samostatnou rozhodovací činnost.¹¹

Příprava jednání po formální stránce může vyústit do procesního rozhodnutí, kterým bude žaloba odmítnuta, řízení zastaveno, věc postoupena z důvodu místní nepříslušnosti nebo

⁵ Řízení, která lze zahájit i bez návrhu, jsou uvedena v § 81 odst. 1. Zákon však může možnost zahájit řízení i bez návrhu stanovit také v jiných případech.

⁶ Řízení může být zahájeno také dnem, kdy byl u soudu sepsán návrh do protokolu, nebo dnem, kdy došla soudu věc postoupená jiným orgánem.

⁷ MACKOVÁ, Alena. In WINTEROVÁ, Alena (ed). *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2008. s. 335-336.

⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 12. ledna 1999, sp. zn. I. ÚS 209/98.

⁹ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*, 2002, roč. 5, č. 5, s. 2.

¹⁰ Tamtéž, s. 2.

¹¹ JIRSA, Jaromír. *Klíč k soudní síni*. Praha: LexisNexis CZ, 2006. s. 295.

předložena z důvodu věcné nepříslušnosti soudu. Ustanovení § 172 soudu umožňuje, aby v případě, že bude v žalobě uplatněno právo na zaplacení peněžité pohledávky a uplatněné právo bude vyplývat ze skutečností uvedených žalobcem, soud rozhodl platebním rozkazem. Nesmí být však současně splněny podmínky pro vydání výše uvedených procesních rozhodnutí. Pokud nebude řízení ukončeno ani jedním z uvedených postupů, nebo pokud byl platební rozkaz zrušen na základě podaného odporu, vyvstává potřeba věc projednat a rozhodnout. Toto projednání je však třeba důkladně připravit, k čemuž slouží zkoumání materiální stránky věci, tedy vlastní příprava jednání.

1.1 Vlastní příprava jednání

Význam přípravy jednání podtrhla novela o.s.ř., provedená zákonem č. 30/2000 Sb.¹² V souvislosti s ní nastal výrazný posun od zásady materiální pravdy k pravdě formální. Smyslem a účelem přijatých změn bylo zejména precizovat postup soudu při úkonech v rámci přípravy jednání a posílit odpovědnost účastníků řízení za výsledek soudního řízení.¹³ Před účinností této novely byla přípravná fáze považována za pouze formální postup, někdy dokonce vnímán jako důvod vzniklých průtahů. Jedním ze základních cílů této novely byla proto snaha o urychlení civilního soudního řízení. Do přípravy jednání se postupně dostávaly instituty, které mají sloužit k zefektivnění procesu a k naplnění zásady rozhodnutí při jediném jednání.

Povinnost připravit jednání tak, aby bylo možné rozhodnout při jediném jednání, ukládá soudu ustanovení § 114a. Zákon však již nástroje k dosažení tohoto cíle uvádí pouze příkladmo. Soud má tak široký prostor pro posouzení, jaký konkrétní prostředek je s ohledem k povaze věci a okolnosti případu vhodným pro řádnou přípravu jednání. Příprava jednání tak klade vysoké nároky na schopnost soudu posoudit charakter konkrétního předmětu řízení. Předpokládá se totiž vědomá a cílená práce předsedy senátu se spisem, nikoliv nahodilá improvizace.

Výčet instrumentů přípravy jednání se rozšířil i novelou o.s.ř., provedenou zákonem č. 7/2009 Sb.¹⁴ Tou bylo do přípravy jednání vloženo ustanovení § 114c, obsahující institucionalizovanou formu přípravného jednání. Akcent na přípravnou fázi se tak opět posílil. V současné právní úpravě přípravy jednání má soud kromě uvedeného postupu dle §

¹² Dále jenom velká novela o.s.ř.

¹³ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé..., s. 2.

¹⁴ Dále jenom souhrnná novela o.s.ř.

114c k dispozici možnost vydat výzvu dle § 114a odst. 2 písm a), vyžádat si zprávu o skutečnostech významných pro věc, ustanovit znalce, zajistit potřebné důkazy, vydat výzvu dle § 114b nebo činit jiná vhodná opatření. Výslovně nevyjádřenými opatřeními může být například spojení věcí ke společnému řízení, vyloučení věci k samostatnému řízení, ustanovení tlumočnicka, dotázání účastníků, zda souhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání nebo uložení povinnosti zvolit si pro přijímání písemností zástupce. Nejedná se o taxativní výčet opatření a soud může postupovat i jinak, pokud je to pro řádné projednání a rozhodnutí ve věci potřebné.

Všechny výše uvedené prostředky slouží současně k naplnění uvedené zásady rozhodnutí při jediném jednání. Neznamená to však, že by nemohlo dojít k odročení soudního jednání. Ustanovení § 119 i nadále tento postup umožňuje, podmiňuje ho však existencí důležitých důvodů. Soudní jednání již nemůže být proto nařízeno s vědomím nutnosti jeho odročení, ale pouze za předpokladu, že předseda senátu bude moci po jeho skončení ve věci rozhodnout. K tomu je však nutné, aby bylo objasněno, jaké rozhodující skutečnosti jsou mezi účastníky nesporné a které naopak budou muset být předmětem dokazování. Právě k tomu slouží vlastní příprava jednání.

Příprava jednání se však ani velkou novelou o.s.ř. nestala obligatorní součástí soudního řízení. Nemusí být provedena ve věcech zcela jednoduchých, které se projednávají bez přípravných úkonů. Naopak, jejím prováděním by vznikly neodůvodněné průtahy řízení. Pro posouzení, zda jde v konkrétním případě o jednoduchou věc, není rozhodující náročnost právní kvalifikace. Určujícím znakem je jednoduchost po stránce skutkové, tedy rozsah a náročnost dokazování.¹⁵ Výsledky přípravy jednání soudce sdělí při soudním jednáním. Není ovšem nutné účastníky informovat o všech opatřeních soudu a o všech procesních rozhodnutích. Stranám má být zejména sděleno, která tvrzení soud může vzít za svá a která budou předmětem dokazování.

Příprava jednání se tak stává jakousi studnou celého soudního řízení, ze které má soudce čerpat v průběhu soudního jednání. Důraz na tuto fázi pokládám za zcela správný. V posledním čase vzrůstá počet stížností na neúměrnou délku soudního řízení v České republice.¹⁶ Detailní zkoumání předmětu řízení má tedy začít co nejdříve po zahájení řízení a sami účastníci mají vyvíjet patřičnou součinnost. Velká míra zodpovědnosti je na ně kladena kromě samotného přípravného jednání také vydáním kvalifikované výzvy dle § 114b.

¹⁵ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé..., s. 785-786.

¹⁶ Nárůst počtu případů je zřejmý i z vypracované studie Evy Hubálkové. K tomu viz HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Právo na spravedlivé řízení a další procesní práva.* Praha: ASPI, 2006. s. 109-121.

Z tohoto důvodu (a také pro problematický vztah tohoto institutu k přípravnému jednání) jsem se rozhodla uvedený institut alespoň stručně v následující podkapitole popsat.

1.1.1 Kvalifikovaná výzva dle § 114b

Institut kvalifikované výzvy byl zaveden velkou novelou o.s.ř. Usnesení dle § 114b lze vydat ve všech věcech s výjimkou věcí zcela jednoduchých¹⁷, věcí uvedených v § 120 odst. 2 a těch, ve kterých nelze uzavřít a schválit smír. Zavedení kvalifikované výzvy bylo reakcí na liknavý postoj účastníků vůči výzvě dle § 114a odst. 2 písm. a), která s nevyjádřením se žalovaného nevázala žádné následky. Naproti tomu pokud není řádně reagováno na výzvu dle § 114b, nastává fikce uznání nároku. Řízení je následně ukončeno vydáním rozsudku pro uznání.

Usnesení dle § 114b spočívá ve výzvě soudu žalovanému, aby se ve věci písemně vyjádřil. Toto vyjádření musí v případě, že nárok žalobce není zcela uznán, obsahovat vylíčení rozhodujících skutečností, na nichž staví svou obranu a označení všech důkazů k jejich prokázání. K podání vyjádření předseda senátu určí lhůtu, která nemůže být kratší než 30 dnů od doručení usnesení.

Zákon podmiňuje vydání kvalifikované výzvy skutečností, že to vyžaduje povaha věci nebo okolnosti případu. Co je obsahem těchto pojmů, vymezila judikatura. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu povaha věci vyžaduje vydání usnesení dle § 114b zejména tehdy, „*je-li zjišťování skutkového stavu věci s ohledem na předpokládané množství odlišných tvrzení účastníků a navrhovaných důkazů obtížné a kdy bez znalosti stanoviska žalovaného nelze první jednání připravit tak, aby při něm bylo zpravidla možné věc rozhodnout*“¹⁸. Naproti tomu okolnosti případu Nejvyšší soud váže na existenci takových skutečností, které vedou k závěru, že bez písemného vyjádření žalovaného ve věci nemůže být první jednání připraveno tak, aby při něm mohlo být o sporu rozhodnuto.¹⁹ Povaha věci tak vyžaduje, aby se jednalo o věc z hlediska zjišťování skutkového stavu mimořádně obtížnou. V případě okolností případu nemusí být složitost věci dána. Postačí, pokud je písemné vyjádření žalovaného pro možnost rozhodnutí předmětu řízení nezbytné.

¹⁷ Výjimkou je situace, kdy bylo o věci rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem. V tomto případě je možné uložení kvalifikované výzvy i v případě, kdy se jedná o věc zcela jednoduchou. K tomu viz. i rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2008, sp. zn. 21 Cdo 3597/2007.

¹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2010, sp. zn. 33 Cdo 315/2010.

¹⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 2008, sp. zn. 32 Odo 416/2006.

Možnost rozhodnout dle § 114b je časově omezená. Toto usnesení totiž nelze doručit po přípravném jednání ani po prvním jednání ve věci.²⁰ Žalovanému musí být doručeno do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení. Nesmí být doručeno dříve než žaloba. I navzdory těmto poměrně striktním podmínkám je kvalifikovaná výzva účinným prostředkem nejen ke zrychlení soudního řízení, ale také k získání všech relevantních skutečností potřebných pro řádné projednání a rozhodnutí ve věci. Jde proto o „*osvědčený institut přípravy jednání*“²¹.

Ne zcela přiměřená se mi však jeví minimální lhůta k vyjádření žalovaného. Domnívám se, že by k danému účelu postačovala i lhůta kratší, například lhůta 14 dnů. *De lege ferenda* bych proto navrhovala její zkrácení, což by bylo také v souladu se zásadou rychlosti soudního řízení.

1.1.2 Zavedení institutu přípravného jednání

Příprava jednání byla tradičně chápána jako fáze založená výhradně na písemném styku se stranami řízení. Zásada ústnosti se totiž netýká celého soudního řízení, ale jenom jedné její části, a to soudního jednání. S písemnou formou komunikace jsou však spojeny zejména dva problémy. První se týká skutečnosti, že účastníci ve svých písemných vyjádřeních formulují svá tvrzení tak, aby byla co nejvíce v jejich prospěch a záměrně neuvádějí jinak často rozhodné skutečnosti. Druhý problém spočívá v nutnosti řádného doručení písemností, což často způsobuje četné obtíže. Účastníkům musí být také poskytnuta určitá lhůta k vyjádření, což přípravu jednání opět prodlužuje. Z těchto důvodů považuji institut přípravného jednání za přínosný. Posílení ústní komunikace mezi soudem a účastníky již v přípravné fázi je jistě krokem k efektivní a precizní přípravě jednání.

Možnost nařízení jiného soudního roku je součástí občanského soudního řádu od účinnosti novely o.s.ř., provedené zákonem č. 59/2005 Sb. Již předtím však jednací řád pro okresní a krajské soudy²² tuto možnost obsahoval. S účinností souhrnné novely o.s.ř. však bylo ustanovení § 114c značně pozměněno. Přípravné jednání nabylo institucionalizované formy a zatížilo účastníky povinnostmi značné míry procesní diligence. Cílem zákonodárce bylo opět urychlení řízení a zefektivnění přípravy jednání. Přípravné jednání je možné za splnění zákonem stanovených podmínek provést ve všech věcech civilního soudního řízení.

²⁰ Současnému uplatnění přípravného jednání a kvalifikované výzvy se věnuji v následující kapitole.

²¹ JIRSA, Jaromír. Proč bychom se souhrnné novely báli? (aneb- existuje řada dobrých důvodů, abychom se na ni těšili). *Bulletin advokacie*, 2009, č. 6, s. 24.

²² Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů (dále jenom jednací řád pro okresní a krajské soudy).

Stává se tak jakýmsi univerzálním urychlovacím institutem a lze proto říct, že „uzavírá kruh jednotlivých metod či prostředků přípravy jednání“²³.

Nejedná se však o institut zcela nový. Souhrnná novela o.s.ř. jako i novela o.s.ř. z roku 2005 totiž navázaly na zákon o soudním řízení v občanských rozepřích právních z roku 1895²⁴, účinný na našem území do 31. 12. 1950. Obdoba dnešního přípravného jednání byla obsahem ustanovení § 245 c.ř.s. a měla podobu přípravného řízení.

Od současné právní úpravy přípravného jednání se však podstatným způsobem lišila. Přípravné řízení bylo určeno pouze pro taxativně vymezené typy sporů, které se vyznačovaly svou skutkovou a právní obtížností. Bylo fakultativním institutem přípustným jen ve věcech, které se konaly před senátem. Strany musely být povinně zastoupeny advokátem. Výjimečně bylo dokonce možné provádět důkazy. Pokud se některá ze stran nedostavila, nenastupovaly ihned negativní následky, ale o přednese přítomné strany se sepsal protokol a byl položen nový rok. Pokud se strana opětovně nedostavila, považovali se tvrzení přítomné strany sepsané v protokolu za pravdivá. Přípravné řízení obsahovalo také zákonnou koncentraci řízení. K jejímu prolomení mohlo dojít se souhlasem druhé strany nebo v případě, že strana hodnověrně osvědčila, že o dodatečně uvedených skutečnostech dříve nevěděla.²⁵

Institut přípravného jednání tak má své historické kořeny. Navzdory tomu, že byl civilní řád soudní inspirací našeho zákonodárce, došlo k výraznému odklonění od této historické právní úpravy. Domnívám se však, že v některých aspektech byla tato úprava přece jenom vhodnější. Jako příklad uvádím výše uvedené následky nedostavení se strany k přípravnému řízení. Jejich charakter se blíží k dnešní právní úpravě kontumačního rozsudku, který by bylo vhodné do současného přípravného jednání zavést.²⁶

²³ BUREŠ, Jaromír. In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaromír (ed). *Občanský soudní řád I. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 800 (§ 114c).

²⁴ Zákon č. 113/1895, o soudním řízení v občanských rozepřích právních(dále jen civilní řád soudní, c.ř.s.).

²⁵ HORA, Václav. *Učebnice civilního práva procesního*. Praha: Nákladem spolku československých právníků Všehrd, 1947. s. 411-415.

²⁶ O následcích nedostavení se účastníků k přípravnému jednání viz kapitola šestá.

2. Předpoklady nařízení přípravného jednání

Aby mohlo být nařízeno přípravné jednání, je nutno splnit zákonem stanovené podmínky, které mají kromě jiného zabránit nepřiměřenému zatěžování účastníků řízení. Přípravné jednání totiž přenáší velkou míru odpovědnosti za průběh a výsledek řízení na samotné účastníky. Z tohoto důvodu je nutno vymežit situace, ve kterých by bylo jeho nařízení nadbytečné.

Zákonné podmínky nařízení přípravného jednání jsou uvedeny v § 114c odst. 1. Jsou formulovány převážně negativně. Je důležité, aby předseda senátu pečlivě zvážil, zda jsou v konkrétním případě splněny, protože v průběhu odvolacího řízení soud zkoumá také to, zda byly splněny všechny předpoklady pro nařízení přípravného jednání. Pokud některý z nich chybí, je řízení zatíženo vadou, která může mít vliv na rozhodnutí ve věci samé.

2.1 Nemožnost rozhodnutí bez nařízení jednání

Sporné řízení je zásadně řízením s jednáním.²⁷ Existují však případy, kdy jednání nemusí být nařízeno. Tuto výjimku obsahuje ustanovení § 115a, podle kterého může soud rozhodnout bez nařízení jednání, pokud se účastníci práva na účasti na projednání věci vzdali nebo s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí. Aby však jednání skutečně nemuselo proběhnout, pouhé splnění výše uvedených podmínek nepostačuje.

Pole rozhodnutí Nejvyššího soudu jednání ve smyslu tohoto ustanovení není třeba nařizovat, jestliže „*účastníci řízení prostřednictvím jimi předložených listinných důkazů a svých shodných tvrzení unesli břemena tvrzení a důkazní a jestliže podkladem pro rozhodnutí soudu ve věci samé tedy byl těmito důkazy zjištěn skutkový stav věci*“²⁸. Další podmínkou, která není výslovně stanovena v § 115a, je náležité zjištění skutkového stavu věci. Jednání není třeba naříditi ani v případě vydání rozsudku pro uznání nebo vydání platebního rozkazu. Tím jsou možnosti, které zákon poskytuje pro rozhodnutí věci bez nutnosti nařízení jednání ve sporných řízeních, vyčerpány.

Pokud je možné za výše uvedených podmínek věc projednat a rozhodnout bez nařízení jednání, je institut přípravného jednání vyloučen. Toto pravidlo vyplývá z účelu přípravy jednání, která má význam jenom za předpokladu, že bude v průběhu soudního řízení nařízeno jednání. V opačném případě by vlastně nebylo co připravovat. Nařízení přípravného jednání

²⁷ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Linde, 2011. s. 370.

²⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. dubna 2006, sp. zn. NS 21 Cdo 1696/2005.

by bylo zbytečným úkonem soudu a současně by byla popřena zásada rychlosti a hospodárnosti řízení. Tato výjimka proto vyplývá i z práva na spravedlivý proces a z principů fungování soudnictví.

2.2 Bezvýslednost přípravy jednání dle § 114a odst. 2

Přípravné jednání není obligatorním institutem civilního procesu v tom smyslu, že by bylo nutné jeho nařízení v každé věci. Ostatně některé okolnosti možnost jeho nařízení vylučují. Musí být však nařízeno v případě, kdy i navzdory jiným provedeným opatřením nelze při jediném jednání rozhodnutí vydat. Opět je tedy zdůrazněna zásada rozhodnutí při jediném jednání. Musí být proto vyčerpány všechny prostředky přípravy jednání, pokud to zákon umožňuje a pokud je to potřebné. Bezdůvodné opomenutí některého z nich proto zakládá vadu řízení spočívající v porušení procesněprávního pravidla.²⁹

Ustanovení § 114c odst. 1 vyžaduje nařízení přípravného jednání v případě, že výzva dle 114a odst. 2 nebyla nebo nemůže být účinná. Lze tedy konstatovat, že přípravnému jednání nemusí vždy předcházet tzv. prostá výzva. Je na předsedovi senátu, aby pečlivě danou věc posoudil a zvážil, jaký institut přípravy jednání je v dané věci nejvhodnější. Případným návrhem účastníka není vázán.

Protože je přípravné jednání svými důsledky pro strany ze všech institutů přípravné fáze soudního řízení nejnáročnější, domnívám se, že by mělo být chápáno jako institut *ultima ratio*. Podle mého názoru by měl předseda senátu vždy zvážít, zda v daném případě nebude postačovat jiný a stejně účinný postup v rámci přípravy jednání, který bude pro účastníky méně náročný.

2.3 Účelnost přípravného jednání

Předpokladem pro možnost nařízení přípravného jednání je také jeho účelnost. Kdy se postup soudu jeví s ohledem na okolnosti případu neúčelným, však zákon nevymezuje. Neurčitým pojmem okolnosti případu vysvětluje judikatura v souvislosti s kvalifikovanou výzvou dle § 114b.³⁰ Za pomoci rozhodnutí Nejvyššího soudu tak lze dospět k závěru, že přípravné jednání bude účelné, pokud předmět řízení nemůže být projednán a rozhodnut bez vyjádření žalovaného.

²⁹ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2008. s. 383.

³⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 2008, sp. zn. 32 Odo 416/2006.

Přípravné jednání nebude zcela jistě účelným ani v případě, kdy postačí projednání věci až na samotném jednání nebo pokud by byly jinak dány podmínky pro rozhodnutí věci bez nařízení jednání, ale účastníci se veřejného projednání věci nevzdali, popřípadě s takýmto postupem nevyslovili souhlas. Předpoklad účelnosti nebude také splněn v případě zcela jednoduché věci.³¹

Pokud srovnáme institut přípravného jednání s jinými prostředky přípravy jednání, lze dospět k následujícímu závěru. V průběhu přípravného jednání je předseda senátu v přímém kontaktu s oběma stranami současně. Žádný jiný nástroj přípravy jednání obdobnou možnost neumožňuje. Podle mého názoru tak bude konání přípravného jednání účelné nejen v případě, kdy je potřebné doplnit nebo získat vyjádření žalovaného, ale taky pokud je nutné i další vyjádření žalobce. Usuzuji tak, že účelnost bude dána zejména ve věcech, kdy se účastníci ve svých tvrzeních rozcházejí, a je proto potřebné jejich důkladné vyslechnutí k tomu, aby mohlo být jednání řádně připraveno.

2.4 Vztah ke kvalifikované výzvě dle § 114b

Srovnáním předpokladů vydání kvalifikované výzvy dle § 114b s podmínkami pro nařízení přípravného jednání dospějeme k závěru, že přípravné jednání je možné nařídit v širším okruhu věcí. Narozdíl od kvalifikované výzvy může být totiž provedeno i ve věcech uvedených § 120 odst. 2. Předseda senátu by proto mohl v průběhu přípravy jednání využít oba tyto prostředky. Ustanovení § 114c odst. 1 však za překážku pro nařízení přípravného jednání vymezuje předcházející využití postupu podle § 114b. Zákonodárce se rozhodl nemožnost současného využití přípravného jednání a kvalifikované výzvy zdůraznit i na jiném místě. V § 114b odst. 3 uvádí, že kvalifikovanou výzvu nelze vydat nebo doručit kromě jiného ani po přípravném jednání. Předseda senátu tak může reálně využít jenom jeden z těchto institutů.

O racionální zdůvodnění takové úpravy se lze pokusit porovnáním účelu obou institutů. Účelem přípravného jednání je docílit, aby spor odpadl, a to uzavřením a schválením soudního smíru nebo jinou dohodou účastníků, nebo připravit budoucí jednání tak, aby mohlo být při jediném jednání meritorně rozhodnuto.³² Hlavním účelem kvalifikované výzvy dle § 114b by mělo být připravit jednání zejména ve složitých věcech tak, aby bylo možné

³¹ KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid. Příprava jednání, přípravné jednání. In HRUŠÁKOVÁ, Milana (ed). *Pocta Petru Hlavsovi*. Olomouc: Iuridicum Olomucense, 2009, s. 117.

³² WINTEROVÁ, Alena. Přípravné jednání v civilním soudním řízení. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 6, s. 227.

rozhodnout při prvním jednání ve věci.³³ Z toho lze usoudit, že kvalifikovaná výzva i přípravné jednání mají sloužit k podobnému účelu. Zákodárce se rozhodl omezit současné využívání obou těchto institutů zřejmě proto, aby nedocházelo k duplicitnímu využívání účelově stejných institutů přípravy jednání a následně tak k nadměrnému zatěžování účastníků. Domnívám se však, že mnohem efektivnější by bylo ponechání vedení přípravy jednání na volné úvaze soudu. Ten by při zohlednění všech okolností případu mohl posoudit, zda by využití kvalifikované výzvy a následné nařízení přípravného jednání (nebo postup opačný) nebylo ve prospěch rychlého vyřízení merita věci. Zcela jistě by soud v rámci své úvahy musel brát ohled i na neúměrné zatěžování stran.

V teorii je také diskutováno o možném využití kvalifikované výzvy v rámci přípravného jednání. Doslovné znění zákona tuto úvahu nevylučuje. Podle mého názoru je ale možnost uložení usnesení dle § 114b v průběhu přípravného jednání z několika důvodů vyloučena. Na prvním místě je nutno uvést, že by tím došlo k průlomů do nově zakotvené koncentrace řízení.³⁴ Pokud by předseda senátu využil možnost vydat kvalifikovanou výzvu v rámci přípravného jednání, dal by tím žalovanému možnost tvrdit rozhodné skutečnosti a navrhopvat důkazy i poté, co nastala vůči osobě žalobce koncentrace řízení.³⁵ Tím by došlo také k narušení zásady rovnosti účastníků řízení.

Vydání kvalifikované výzvy v rámci přípravného jednání vylučuje také rozhodnutí Nejvyššího soudu.³⁶ Podle něj v případě, kdy předseda senátu zná alespoň nějaké skutečnosti, podle jejichž je schopen dostatečně stanovit okruh sporných tvrzení, neodůvodňuje povaha věci ani okolnosti případu použití kvalifikované výzvy. V průběhu přípravného jednání je předseda soudu v přímém kontaktu se stranami a potřebné vyjádření a vylíčení rozhodných skutečností může získat přímo na místě samém. Podmínky pro kvalifikovanou výzvu by tak nebyly splněny.

Lze učinit závěr, že předseda soudu musí vždy posoudit, který z institutů přípravy jednání bude pro daný předmět řízení vhodnější. Přípravné jednání a kvalifikovaná výzva se totiž navzájem vylučují. Jde o jediný případ, kdy se zákonodárce rozhodl postup soudu v přípravné fázi soudního řízení striktně omezit. Jak jsem již uvedla, nepokládám tuto právní

³³ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. s. 57.

³⁴ Tamtéž, s. 62.

³⁵ Koncentrace řízení nastává okamžikem skončení přípravného jednání a to za podmínky, že nebyla poskytnuta soudem na žádost účastníků lhůta k doplnění jejich tvrzení. K tomu viz kapitola pátá.

³⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2004, sp. zn. 33 Odo 459/2004, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007.

úpravu za správnou a *de lege ferenda* bych navrhla ponechání možnosti využití těchto institutů na úvaze soudu.

3. Nařízení přípravného jednání

Pokud jsou splněny všechny předpoklady pro nařízení přípravného jednání a pokud se předseda senátu přípravného jednání skutečně rozhodne využít, dojde k vydání usnesení o jeho nařízení. Následně bude toto rozhodnutí doručeno (podle zákonné dikce) účastníkům a jejich zástupcům do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení. Protože se jedná o usnesení, kterým se vede řízení, nebude předseda senátu tímto rozhodnutím vázán a může dojít k jeho následné změně. Proti tomuto rozhodnutí není možné podat odvolání.

Usnesení o nařízení přípravného jednání vydává samosoudce, v případě kdy o věci rozhoduje senát, pak předseda senátu. Patří k úkonům, které může podle zvláštního zákona provést i vyšší soudní úředník.³⁷ Vyplývá to z negativně vymezené působnosti, která je vázána na existenci konkrétního pověření soudce. Domnívám se, že k tomuto pověření by nemělo vůbec docházet. Přenesení možnosti nařídit přípravné jednání na jakoukoliv osobu odlišnou od soudce nepovažuji za správné. Posouzení splnění všech předpokladů pro nařízení přípravného jednání je složitou myšlenkovou operací vyžadující dostatek zkušeností a odbornost. Neovlivňuje jenom samotný průběh přípravy jednání, ale taky další průběh soudního řízení. V některých případech může mít dokonce za následek vydání meritorního rozhodnutí.

De lege ferenda bych proto navrhovala zrušení možnosti nařídit přípravné jednání osobou odlišnou od předsedy senátu.

3.1 Odůvodnění usnesení o nařízení přípravného jednání

V občanském soudním řízení platí obecná zásada povinného odůvodňování soudních rozhodnutí. Tato povinnost má zaručit transparentnost a kontrolovatelnost rozhodování soudů a vyloučit jejich libovůli.³⁸ Existují však výjimky, kdy rozhodnutí odůvodněna být nemusí. Požadavek na jejich odůvodnění by v tomto případě představoval přepjatý formalismus.³⁹ Ustanovení § 169 odst. 2 mezi takové rozhodnutí řadí i usnesení, kterými se vede řízení. Tím je i usnesení o nařízení přípravného jednání.

³⁷ § 11 zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 5. července 2009, sp. zn. I. ÚS 1561/08 (bod. 11).

³⁹ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Lubomír, BUREŠ, Jaroslav (ed). *Občanský soudní řád I. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 1138 (§ 169).

Rozhodnutí o nařízení přípravného jednání však má svá specifika. Předně si je třeba uvědomit, že vydání tohoto rozhodnutí je podmíněno množstvím okolností. Splnění některých je relativně lehce rozpoznatelné, jiné však vyžadují pečlivé posouzení. Protože nařízení přípravného jednání přenáší jistou míru odpovědnosti za další průběh procesu na samotné účastníky, mají právo na znalost důvodů, které vedly k tomuto rozhodnutí.

Podobně judikoval i Evropský soud pro lidská práva. V jednom ze svých rozhodnutí konstatoval, že pokud by se soudní rozhodnutí omezovalo na pouhý výrok bez dalšího odůvodnění, jen stěží by bylo možné považovat řízení, z něhož vzešel, za spravedlivé.⁴⁰ Uvědomuji si skutečnost, že uvedené se vztahovalo zejména na rozhodnutí meritorní. Podle mého názoru však usnesení o nařízení přípravného jednání překračuje svým významem charakter pouhého procesního rozhodnutí, kterým se vede řízení.

Dalším argumentem podporujícím nutnost odůvodnění tohoto rozhodnutí je i následující případ. Pokud byl pro nedostavení se žalovaného vydán rozsudek pro uznání, může se účastník proti němu odvolat jenom v případě, pokud nebyly splněny předpoklady pro jeho vydání. Jejich splnění je dáno i splněním všech podmínek pro nařízení přípravného jednání. Zda jsou skutečně dány, je soud v odvolacím řízení nucen zkoumat. Činnost odvolacího soudu by byla existencí odůvodnění usnesení o nařízení přípravného jednání mnohem jednodušší. Podobně to vyjádřil i Pavel Vrcha: „*Odůvodnění rozhodnutí je prostředkem kontroly správnosti postupu soudu při vydávání rozhodnutí z hlediska možnosti přezkoumání rozhodnutí na základě opravného prostředku.*“⁴¹

Podle mého názoru by měl tak soud usnesení o nařízení přípravného jednání alespoň stručně odůvodnit. Tato povinnost vyplývá zejména z práva účastníků na spravedlivý proces, kdy jeho součástí je i řádné odůvodnění rozhodnutí. Nenacházím výstižnější slova než vyřkla Alena Winterová: „*Patří snad k samým základům, k podstatě novodobé demokratické justice, že soudce musí jasně říci, nejen jak rozhodl, ale také proč tak rozhodl.*“⁴²

⁴⁰ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 17. října 2000, *Karakasis v. Řecko*. Rozhodnutí je dostupné na stránkách Evropského soudu pro lidská práva [online]. [navštíveno dne 1. ledna 2012]. Dostupné na <<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbk&action=html&highlight=Karakasis&sessionid=88333011&skin=hudoc-en>>.

⁴¹ VRCHA, Pavel. *Odůvodnění civilního rozsudku*. Praha: Leges, 2010. s. 9.

⁴² WINTEROVÁ, Alena. Nad perspektivami českého civilního procesu. *Právní rozhledy*, roč. 16, č. 19, 2008, s. 710.

3.2 Předvolání k přípravnému jednání

3.2.1 Osobní účast stran

Ustanovení § 114c ve znění platném do účinnosti souhrnné novely o.s.ř., se od současné právní úpravy lišilo kromě jiného i vymezením okruhu osob, které byl předseda senátu povinen předvolat. Podle předcházející právní úpravy měl být k přípravnému roku předvolán zejména žalovaný, předvolání ostatních účastníků ani jejich zástupců nebylo nutné. Narozdíl od dnešní úpravy přípravného jednání měl však přípravný rok za účel zjistit zejména stanovisko žalovaného a byl tedy jakousi alternativou vůči výzvě dle § 114a odst. 2.

Protože účelem přípravného jednání je po účinnosti souhrnné novely podle výslovné dikce zákona také možnost uzavření smíru, je nutné předvolat všechny účastníky řízení i jejich zástupce. Měl však zákonodárce v úmyslu zakotvit povinnou účast účastníků i v případě existence zastoupení na základě plné moci? Povinnost dostavit se osobně i v případě existence procesního zastoupení je dána tehdy, jestliže se jedná o úkon, kdy má účastník povinnost sám něco vykonat, a zastoupení v něm tedy není možné.⁴³ Příkladem je výslech účastníka nebo povinnost dostavit se ke znalci. Musí se tedy jednat o činnost charakterizovanou jejím osobním prvkem, který se upíná právě a jen na osobu jednajícího, a to tak, že nikdo jiný nemůže s ohledem na tento osobní prvek příslušný úkon vykonat.⁴⁴

Přípravné jednání má soudci poskytnout možnost získat potřebné informace tak, aby neměl žádnou pochybnost o úplnosti skutkově relevantních skutečností. Má být proto v zájmu účastníka, aby se i v případě existence svého zastoupení přípravného jednání účastnil osobně. Jenom sám účastník řízení má nejúplnější vědomost o skutkovém stavu věci a existenci relevantních důkazních prostředků. To však nemůže být důvodem pro nutnost jeho osobní účasti. Ostatně jeho přítomnost by tak byla žádoucí i v průběhu prvního jednání ve věci samé. Pokud tedy zákonodárce skutečně zamýšlel vtělit do přípravného jednání osobní prvek, měl tak učinit jasněji. Příkladem je jasná formulace ustanovení § 260c odst. 4.⁴⁵

3.2.2 Doručení předvolání

Zákon určuje v ustanovení § 50b obecné pravidlo, podle kterého, má-li účastník zástupce, doručuje se pouze tomuto zástupci, nestanoví-li zákon jinak. Zákon stanoví jinak

⁴³ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení...*, s. 82.

⁴⁴ DOLEŽÍLEK, Jiří. In DRÁPAL, Ljubomír (ed). *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 203 (§ 32).

⁴⁵ Ten, kdo byl k prohlášení o majetku předvolán, je povinen se dostavit k soudu osobně.

v některých případech zákonného zastoupení a zastoupení na základě rozhodnutí soudu. Písemnost musí být doručena také účastníkovi v případě, pokud má povinnost osobně se dostavit k výslechu nebo jinému úkonu soudu nebo má-li něco jiného osobně vykonat.

Jak jsem již zmínila, zastávám názor, že přípravné jednání není charakterizováno osobním prvkem. Nevidím proto žádný důvod k tomu, aby bylo nutno doručovat účastníku i v případě jeho procesního zastoupení. Docházelo by tím pouze ke ztížení procesní situace, kdy by se výrazně zvýšila možnost, že straně nebude usnesení o nařízení přípravného jednání řádně doručeno. I navzdory tomu však má předseda senátu v konkrétní věci možnost dospět k názoru, že je vhodné doručit předvolání také tomuto účastníku. V tomto případě rozhodne ve smyslu ustanovení § 50b odst. 4 písm.e) a vznikne tak povinnost doručit písemnost nejen zástupci, ale také zastoupenému.

Doručit předvolání k přípravnému jednání je nutno také dalším osobám, jejichž přítomnosti je nutná. Které jsou tyto osoby, však zákon ani demonstrativním výčtem neuvádí. Protože se v průběhu přípravného jednání neprovádí dokazování, nepřichází v úvahu předvolání svědků, znalců ani osob podávajících odborné vyjádření. Je tak možné uvažovat o doručení předvolání osobě tlumočnicka, pokud je jeho přítomnosti třeba. Podle mého názoru však není nutné, aby bylo těmto dalším osobám doručováno do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení. Zákon tuto formu doručování však stanoví. Proto bych *de lege ferenda* navrhovala změnu ve způsobu doručování, kdy dalším osobám by se mohlo doručovat s možností náhradního doručení.

Zákon nevyklučuje doručování přípravného jednání do ciziny, jak to činí v případě platebního rozkazu. Při takovém doručování bude soud postupovat podle mezinárodní smlouvy, podle přímo použitelného předpisu Evropské unie⁴⁶ nebo podle zvláštního právního předpisu⁴⁷. Domnívám se však, že nařízení přípravného jednání v tomto případě bude neefektivní a v konečném důsledku by vedlo k neúměrnému prodlužování řízení. Podle mého názoru tak přípravné jednání v případě, že bude nutné doručovat předvolání do ciziny, nebude vhodné, a proto by měl předseda senátu využít jiný způsob přípravy jednání.

3.2.3 Minimální délka doručení předvolání

Zákon určuje minimální dvacetidenní lhůtu k předvolání účastníků k přípravnému jednání. Lhůta minimálně dvaceti dnů je stanovena kogentně, její zkrácení není možné. Tím

⁴⁶ Nařízení Rady č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech.

⁴⁷ Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů.

se tato úprava odlišuje od doručení předvolání k soudnímu jednání, kde je dána lhůta zpravidla deseti dnů. Pokud se soudní jednání koná po přípravném jednání nebo pokud jde o věci, které nevyžadují rozsáhlejší přípravu jednání, může být tato lhůta i kratší.

Účelem této úpravy je poskytnout účastníkům dostatečný čas na přípravu pro řádné plnění povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní v průběhu přípravného jednání. Důvodem pro zavedení tohoto časového prostoru je také možnost negativních následků v případě nedostavení se stran. Datum a čas přípravného jednání jim proto musí být oznámen v dostatečném předstihu. Poskytnutí obligatorní zákonné dvacetidenní lhůty je však mnohdy zbytečné a vede pouze ke zbytečným průtahům řízení. *De lege ferenda* bych proto v těchto případech navrhovala stanovení kratší lhůty.

Zákon v případě jiných osob, jejichž účasti je v přípravném jednání třeba, také nestanovil žádnou lhůtu k přípravě. Z logiky věci se na tyto osoby nevztahuje zákonná koncentrace řízení ani negativní následky v případě jejich nepřítomnosti.⁴⁸ Lhůta k předvolání tak může být ponechána na uvážení soudu a její kogentní úprava v zákoně není potřebná.

3.3 Poučovací povinnost soudu

Se skončením přípravného jednání je spojena zákonná koncentrace řízení. Na účastníky je tak kladena povinnost uvést všechny rozhodné skutečnosti a označit důkazy k jejich prokázání do zákonem stanoveného okamžiku. Předseda soudu má podle ustanovení § 114c odst. 5 před skočením přípravného jednání povinnost účastníky poučit o zákonné koncentraci řízení. Povinnost uvádět toto poučení již v předvolání k přípravnému jednání však není dána. V něm má soud povinnost poučit účastníky pouze o následcích nedostavení se k přípravnému jednání.

Podle mého názoru je však třeba poskytnout účastníkům řádné poučení o všech následcích přípravného jednání již v předvolání. Poučovací povinnosti soudu se má totiž účastníkům dostat v takovém stádiu řízení, kdy je to pro ně potřebné.⁴⁹ Strany si musí být vědomé svých procesních povinností. Jenom tak se může předem řádně připravit a následně svou povinnost tvrzení a důkazní náležitě plnit. Pokud by byl účastník v uvedeném smyslu poučen až při přípravném jednání, domnívám se, že by mohlo být řízení postiženo vadou. Účastníci by se tak mohli proti meritornímu rozhodnutí odvolat z důvodu, že jim nebyla

⁴⁸ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení...*, s. 92.

⁴⁹ BUREŠ, Jaroslav. In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav (ed). *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 11 (§ 5).

poskytnuta možnost pečlivé přípravy pro plnění jejich procesních povinností, což má za následek jeho nesprávnost.

K poučovací povinnosti soudu se vyjádřil také Ústavní soud. Podle něj představuje poučovací povinnost obecných soudů „*jeden ze základních předpokladů práva na spravedlivý proces, zaručeného především v čl. 36 odst. 1 Listiny*“⁵⁰. Její porušení má proto za následek zásah do ústavně zaručených práv. *De lege ferenda* bych proto navrhovala výslovné zakotvení poučovací povinnosti soudu o koncentraci řízení dle § 114c do předvolání k přípravnému jednání.

⁵⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 27. listopadu 2007, sp. zn. II. ÚS 1331/07 (bod 21).

4. Průběh přípravného jednání

Průběh přípravného jednání je upraven v ustanovení § 114c odst. 3. Jeho obsah zákon vymezuje jenom příkladmo, čímž je dán dostatečný prostor pro přizpůsobení přípravného jednání povaze a okolnostem dané věci.

Prostřednictvím přípravného jednání soud plní také svou obecnou povinnost postupovat v řízení v součinnosti s účastníky. Součinnost účastníků však není vynuována ukládáním pořádkové pokuty nebo předvedením, pokud se přípravného jednání neúčastní. Další průběh procesu v případě jejich procesní pasivity ustanovení § 114c předvídá následovně. Pokud se k přípravnému jednání strany nedostaví, vydá předseda senátu rozhodnutí dle § 114c odst. 6 nebo odst. 7. Nesplnění povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní má za následek neunesení procesních břemen. Straně, která není ve sporu aktivní, se tak dostane nepříznivého rozhodnutí.⁵¹

4.1 Povaha přípravného jednání

Aby bylo možno tvrdit, že se v rámci přípravného jednání uplatní zásady totožné zásadám, které jsou vlastní soudnímu jednání, musí být zodpovězena otázka, jakou povahu má samo přípravné jednání. Je přípravné jednání soudním jednáním ve smyslu § 115, nebo jiným soudním rokem?

Soudní jednání dle § 115 je nejdůležitějším úkonem soudu při projednávání sporu a jiných právních věcí.⁵² Příprava jednání směřuje k tomu, aby samo jednání proběhlo co nejrychleji a aby mohlo být ukončeno rozhodnutím ve věci samé. Jednání je tedy jakýmsi vyvrcholením celého soudního řízení. Je v něm odzrcadlena zásada ústnosti, přímosti a kontradiktornosti. Jednání je v zásadě veřejné.⁵³ Jeho průběh je upraven zejména v ustanoveních § 117 a § 118 a dále v jednacím řádu pro okresní a krajské soudy. Je tedy formalizovaným a různými procesními pravidly svázaným institutem.

Jiný soudní rok je naproti tomu iniciativou soudce směrem ke sporným stranám. Je snahou soudu o kvalitnější komunikaci s účastníky a měl by být proto méně formální. Atribut jiný totiž znamená méně standardní, méně tradiční.⁵⁴ Způsob provedení a forma jiného

⁵¹ BUREŠ, Jaroslav. In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav (ed). *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 18 (§ 6).

⁵² WINTEROVÁ, Alena. *Přípravné jednání...*, s. 227.

⁵³ Výjimku představuje dle ustanovení § 116 odst. 1 pouze jednání prováděné notářem jako soudním komisařem.

⁵⁴ JIRSA, Jaromír. *Novinky v civilním řízení soudním*. Praha: LexisNexis CZ, 2005. s. 77-78.

soudního roku je ovlivněna zkušenostmi soudce a jeho citem pro vedení řízení. Není tolik svázán procesními pravidly. Zásadní rozdíl ve srovnání se soudním jednáním vyplývá z účelu jiného soudního roku. Na rozdíl od jednání dle § 115 při něm nemůže dojít k meritornímu rozhodnutí.

Přípravné jednání mělo v právní úpravě účinné do 30. června 2009 bezesporu povahu jiného soudního roku. Ten mohl být nařízen dle § 114 odst. 2 písm. d) předchozí právní úpravy, kdy předseda senátu v rámci přípravy jednání mohl činit i jiná vhodná opatření. Mám za to, že souhrnnou novelou došlo pouze k institucionalizaci tohoto jiného soudního roku. Ani název přípravné jednání není důvodem k tomu, abychom tento institut považovali za rovnocenný se soudním jednáním a vztáhli na něj všechna ustanovení vážící se k soudnímu jednání. Takový postup by byl znakem přílišného formalismu.

Přikláním se proto k názoru, že přípravné jednání není jednáním ve smyslu ustanovení § 115, ale jiným soudním rokem.⁵⁵ Pro přípravné jednání tak neplatí úprava vztahující se na jednání ve věci samé.⁵⁶ Je proto méně formální. Pro přípravné jednání se nepoužijí ustanovení jednacího řádu pro okresní a krajské soudy, které detailněji upravují průběh soudního jednání. Nedochozí tedy k vyvolání věci, přípravné jednání může proběhnout v kanceláři soudce, není předepsán úřední oděv, přítomní nevypovídají vestoje. I v případě přípravného jednání však musí být zachována důstojnost. Obdobně se tak i na přípravné jednání použije ustanovení § 13 odst. 6 jednacího řádu pro okresní a krajské soudy, kdy se přítomné osoby musí zdržet všeho, co by mohlo narušit jeho průběh.

Mohlo by se tak zdát, že na přípravné jednání se nevztahuje ani ustanovení § 116, které obsahuje zásadu veřejnosti jednání. Přípravné jednání jako jiný soudní rok by bylo neveřejné.⁵⁷ Domnívám se však, že však sama skutečnost, že přípravné jednání není soudním jednáním, ale jiným soudním rokem, ještě veřejnost přípravného jednání nevyklučuje. Účel zásady veřejnosti jednání popsal ve své učebnici Václav Hora těmito slovy: „*Veřejnost jednání před soudem je jednou ze záruk správnosti jeho a prostředkem posílení důvěry v soudnictví.*“⁵⁸ Dále lze uvést čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod⁵⁹, podle kterého má každý právo na to, aby jeho věc byla projednána veřejně. Zásada veřejnosti je chápána

⁵⁵ Tento názor zastává i Alena Winterová nebo Václav Vlk, k tomu viz. WINTEROVÁ, Alena. Přípravné jednání..., s. 227, a dále VLK, Václav. Několik poznámek a jedna úvaha nad 109. pokusem o opravu o.s.ř. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 11, s. 39.

⁵⁶ Například ustanovení § 96 odst. 4, § 117, § 118, § 101 odst. 3 nebo § 110 odst. 1.

⁵⁷ Tento názor zastává i prof. Alena Winterová, k tomu viz. WINTEROVÁ, Alena. Přípravné jednání..., s. 227.

⁵⁸ HORA, Václav. *Učebnice civilního práva...*, s. 214.

⁵⁹ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod (dále jenom Listina).

jako pojistka a záruka nezávislosti justice. Zásada veřejnosti je popisována i v rozsudku Evropského soudu pro lidská práva: „*Veřejnost chrání strany před tajnou justicí vymykající se kontrole veřejnosti, je také jedním z prostředků pro zachování důvěry k soudům. Průhlednost, kterou propůjčuje výkonu spravedlnosti, napomáhá dosažení cíle čl. 6 odst. 1, tj. spravedlivého procesu.*“⁶⁰

Dle § 116 odst. 1 je zásada veřejnosti zákonem výslovně vztahena jenom k soudnímu jednání. Veřejnost jednání může být z důvodů uvedených v § 116 odst. 2 vyloučena. Veřejnost je vyloučena i podle § 37, kdy poradě senátu nesmí být přítomen nikdo jiný kromě členů senátu a zapisovatele. Z toho vyvozují, že pokud je dán důvod k vyloučení veřejnosti, zákon se o tom výslovně zmiňuje. Domnívám se, že není dán žádný důvod k tomu, aby bylo přípravné jednání neveřejné. Je pravda, že v rámci přípravného jednání se neprovádí dokazování. Apel na veřejnost přípravného jednání je tak méně naléhavý. Ani to však nemůže být důvodem pro vyloučení veřejnosti. Zásada veřejnosti je jednou ze stěžejních zásad civilního procesu, a to, že ji zákon pojí jenom se soudním jednáním, nemůže vylučovat její aplikaci i na jiný soudní rok.

Lze tedy shrnout, že přípravné jednání je jiným soudním rokem. Může být vysloveno, že je „méně formální, možná i méně důstojné“⁶¹. Obecně se naň nevztahují ustanovení upravující jednání ve věci samé. Výjimkou je však podle mého názoru ustanovení § 116 upravující veřejnost jednání, a zásada veřejnosti se proto obdobně aplikuje i na institut přípravného jednání. Je otázka, jak se veřejnost o tomto přípravném jednání dozví. Ze svých zkušeností vím, že datum a čas konání přípravného jednání soudci obvykle nezveřejňují. To je ale praxe nesprávná. Pokud je přípravné jednání veřejné, měla by být dána veřejnosti i náležitá možnost se s datem jeho konání seznámit. Na to by mělo být *de lege ferenda* pamatováno.

4.2 Zkoumání podmínek řízení

Pokud je to potřebné, objasní předseda senátu na začátku přípravného jednání v součinnosti s účastníky řízení, zda jsou splněny podmínky řízení. Pokud tomu tak není, přijme opatření k odstranění zjištěného nedostatku.

⁶⁰ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 8. prosince 1983, *Preto a další v. Taliansko*. Rozhodnutí je dostupné na stránkách Evropského soudu pro lidská práva [online]. [navštíveno dne 1. ledna 2012]. Dostupné na <<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=pretto%20%7C%20others&sessionid=88333011&skin=hudoc-en>>.

⁶¹ JIRSA, Jaromír a kol. *Klíč k soudní síni*. Praha: Karel Havlíček, 2006. s. 335.

Předseda senátu má však povinnost zkoumat tyto podmínky již před nařízením přípravného jednání. V jeho průběhu mají být tyto podmínky objasňovány zejména v případě, že postup dle § 114a odst. 2 nebyl účinný. Pokud by byl nedostatek určité podmínky řízení zjevný, například při nedostatku soudní pravomoci, bylo by nařízením přípravného jednání v rozporu se zásadou hospodárnosti řízení. Význam precizního zkoumání procesních podmínek již před nařízením přípravného jednání je dán i tím, že při jejich nedostatku nemohou nastat negativní následky nedostavení se účastníků.⁶² Ukončení řízení procesním rozhodnutím z důvodu, že nebyla splněna některá z podmínek řízení, má před rozhodnutím dle § 114c odst. 6 a 7 přednost.

Zcela jistě by však postup podle § 114c neměl být využíván jenom ke zkoumání podmínek řízení. Důvodem jsou zejména závažné důsledky, které má nařízením přípravného jednání pro další průběh řízení. Důsledkem tohoto postupu by bylo neúměrné zatěžování stran. Obsah přípravného jednání tak nesmí být primárně zaměřen na objasňování podmínek řízení.

4.3 Uplatnění námítka podjatosti

Účastníci řízení mají podle § 15a právo vyjádřit se k osobám soudců a přísedících, kteří mají věc projednat a rozhodnout. Možnost uplatnit námítka podjatosti však není neomezená, v opačném případě by mohlo docházet k úmyslnému prodlužování řízení.

Námítka podjatosti musí být podána nejpozději při prvním jednání, kterého se zúčastnil soudce, o jehož vyloučení jde.⁶³ Právě tady se totiž projeví opravdový smysl a účel tohoto institutu. Později uplatněná námítka je z povahy věci opožděná a bezpředmětná.⁶⁴

Zákon přitom toto první jednání blíže nespécifikuje. Je nesporné, že účastník během přípravného jednání námítka podjatosti může vznést. Může být ale tato námítka vznesena i na prvním jednání ve věci samé, pokud účastník tuto námítka neuplatnil v průběhu přípravného jednání?

⁶² Nedostavení se žalobce k přípravnému jednání má při splnění všech zákonem uvedených podmínek za následek zastavení řízení, nedostavení se žalovaného vede k vydání rozsudku pro zmeškání. K tomu viz kapitulu šestou.

⁶³ Za určitých podmínek námítka podjatosti může účastník vznést i po skončení prvního jednání. Podle ustanovení § 15a odst. 2, nevěděl-li účastník v čase prvního jednání o důvodu vyloučení nebo vznikl-li tento důvod později, může námítka uplatnit do 15 dnů po té, co se o něm dozvěděl. Později může námítka podjatosti účastník uplatnit jen tehdy, jestliže nebyl soudem poučen o svém právu vyjádřit se k osobám soudců. Dále se však zamyslím jenom nad možností vznesení námítka v případě, kdy účastník o důvodu podjatosti během přípravného jednání věděl.

⁶⁴ NOVOTNÝ, Zdeněk. In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav (ed). *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 82 (§ 15a).

Přípravné jednání je ústní, účastníci jsou v přímém styku s osobou soudce. Pokud tedy znají důvody jeho vyloučení a mají v úmyslu vznést námitku podjatosti, nic jim nebrání tak učinit. Její neuplatnění již během přípravného jednání bude považováno za účelové prodlužování řízení. Zajímavý je v této souvislosti i názor Václava Hory, podle kterého „...nemůže strana pro obavu z předpojatosti odmítati soudce, před nímž se již do jednání pustila anebo návrhy činila, neuplatňujíc důvodu odmítacího, ačkoliv jí byl znám“⁶⁵. Podle mého názoru by proto měla být námitka podjatosti v případě, že se přípravného jednání účastní soudce, o jehož vyloučení jde, vznesena právě při tomto přípravném jednání. Současnou právní úpravu však nelze opomíjet. Jak jsem již uvedla, pokud zákon mluví o jednání, má na mysli jednání ve smyslu § 115. Dle výslovného znění § 15a je nejzažším okamžikem uplatnění námítky podjatosti právě toto první jednání. Je proto nutné za správný považovat výklad, podle kterého má účastník možnost uplatnit námitku podjatosti v průběhu prvního jednání i v případě, že se ve věci konalo přípravné jednání a námitka v jeho průběhu vznesena nebyla.

De lege ferenda by bylo vhodné pozměnit ustanovení § 15a. Jeho současné znění totiž umožňuje zneužívání námitek podjatosti za účelem prodlužování řízení, pokud bylo v průběhu přípravy jednání nařízeno přípravné jednání. Námitka podjatosti by měla být v tomto případě uplatněna nejpozději v jeho průběhu.

4.4 Povinnost tvrzení a povinnost důkazní

Hlavním účelem přípravného jednání je zjistit všechny relevantní skutečnosti důležité pro rozhodnutí věci. Tento účel plyne zejména ze znění ustanovení § 114c. Aby došlo k jeho naplnění, může předseda senátu v případě potřeby vyzvat účastníky, aby svá skutková tvrzení a návrhy důkazů k jejich prokázání doplnili. Při tomto postupu se obdobně uplatní § 118a, což je zdůvodněno zejména skutečností, že je se skončením přípravného jednání spojena zákonná koncentrace řízení

Význam ustanovení § 118a vyložil ve svém nálezu Ústavní soud. Podle jeho rozhodnutí ustanovení § 118a vymezuje poučovací povinnost soudu při jednání a smyslem tohoto ustanovení je, „...aby účastníkovi nebyla zamítnuta žaloba proto, že neunesl břemeno tvrzení, aniž byl poučen, že takové břemeno má a že účastníku nelze zamítnout žalobu, protože neunesl důkazní břemeno, aniž by byl poučen, že takové břemeno má“⁶⁶. Soud tak má

⁶⁵ HORA, Václav. *Učebnice civilního práva...*, s. 63.

⁶⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 3. prosince 2006, sp. zn. I. ÚS 212/2006 (bod. IV).

povinnost účastníkům zpřístupnit svůj pracovní záměr o neúplnosti skutkových tvrzení a vysvětlit, v čem tato neúplnost spočívá, a umožnit účastníkům sdělit vlastní skutkovou verzi.⁶⁷ Rozhodnutí na základě neunesení břemene tvrzení nebo břemene důkazního může být vydáno jenom v případě, pokud účastní mají vědomost o své procesní povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní. Ta jim je zprostředkována právě na základě poučení dle § 118a odst. 1 a odst. 3.

Splnění výše uvedených poučovacích povinností soudu jako i procesních povinností účastníků je nutné zachytit zákonem stanoveným způsobem. Zákon v § 40 vymezuje pro úkony, při nichž soud jedná s účastníky, formu zvukového nebo zvukově obrazového záznamu. Pokud pořízení takového záznamu nebude možné, bude o těchto úkonech pořízen protokol. Ten je však nutno poříditi vždy, pokud bude v průběhu přípravného jednání uzavřen smír.

Pro úplnost je nutné dodat, že § 118a obsahuje i další poučovací povinnost soudu. Ta se v průběhu přípravného jednání uplatní, pokud soudce dojde na základě dalších tvrzení účastníků k jiné právní kvalifikaci než té, kterou uvedly strany sporu. Ti totiž nesmí být překvapeni možným jiným právním posouzením věci soudem. V průběhu procesu mají účastníci právo tvrdit skutečnosti významné z hlediska soudcova právního názoru a nabídnout k jejich prokázání důkazy. „*Není v zájmu společnosti, aby rozhodnutí soudu nevyřešilo sporné vztahy účastníků jen proto, že se mylí v právní kvalifikaci svých vztahů.*”⁶⁸

4.5 Dokazování v průběhu přípravného jednání

Tím, že účastníci plní svou povinnost tvrzení a důkazní, současně vymezují rozhodné skutečnosti, které vznikly porovnáním tvrzení stran s abstraktní skutkovou podstatou, tak jak plyne z právního předpisu. Tyto skutečnosti mohou strany učinit spornými, čímž se následně stanou předmětem dokazování.⁶⁹ Toto přesné vymezení rozhodných skutečností je pro další průběh důkazního řízení nutné. Umožňuje totiž řádné obstarání důkazů tak, aby je bylo možné při soudním jednání provést. Může ale nastat otázka, zda je možné provést dokazování již v průběhu přípravného jednání.

Zákon v ustanovení § 114c odst. 3 jako možnou náplň přípravného jednání provádění dokazování neuvádí. To má být dle § 122 obsahem samotného soudního jednání. Obsah

⁶⁷ BUREŠ, Jaromír In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav (ed). *Občanský soudní řád. Komentář I.* Praha: C. H. Beck, 2009. s. 804 (§ 114c).

⁶⁸ Tamtéž, s. 830 (§ 188a).

⁶⁹ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní.* 5. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 352-353.

přípravného jednání je však popsán pouze demonstrativně. Mohli bychom tak tvrdit, že provádění dokazování je v průběhu přípravného jednání možné? Opět je potřebné konstatovat, že pokud zákonodárce použije termín jednání, jako například v ustanovení § 122, má tím na mysli pouze soudní jednání dle § 115.⁷⁰ Opačný výklad by vedl k absurdním situacím.

Z výše uvedeného tak lze usoudit, že předseda senátu smí dokazování provádět jenom v rámci soudního jednání. Pokládám to za zcela správné. Přípravné jednání totiž nemůže jednání dle § 115 zcela suplovat. Má být účinným prostředkem k tomu, aby si soudce vyjasnil splnění podmínek řízení a udělal si jasno v tom, co vlastně účastníci řízení tvrdí, která tvrzení účastníků jsou shodná a v kterých se naopak rozcházejí. Po skončení přípravného jednání má být zřejmé, co je předmětem dokazování a kterým směrem se dokazování bude ubírat.

Pokud bude předseda senátu chtít provést dokazování, nic nebrání tomu, aby bylo ihned po přípravném jednání nařízeno jednání ve věci samé. Účastníci si však musí být vědomi toho, že s okamžikem skončení přípravného jednání je spojena zákonná koncentrace řízení, která s dokazováním velmi úzce souvisí.

4.6 Schválení smíru v rámci přípravného jednání

V průběhu přípravného jednání může také dojít k uzavření smíru. Možnost smírného vyřešení věci je sice výslovně stanovena v § 114c odst. 3 písm. c), vyplývá ale také z hmotného práva. Ustanovení § 3 o.z. totiž ukládá soudu jako státnímu orgánu povinnost prevenčního působení. Toto prevenční působení sleduje generální prevenci, která nabádá právní subjekty k tomu, aby byly vzniklé rozpory řešeny dohodou.⁷¹ Soud se tak má vždy snažit o to, aby byl spor vyřešen smírně. Dohoda účastníků je jednak v jejich zájmu a jednat skýtá do budoucna záruku, že se neshody nebudou opakovat.⁷²

Pravidlu, že soud se má vždy a v každé věci pokusit o uzavření dohody, ale odporuje judikatura Nejvyššího soudu. Podle ní není povinností předsedy senátu pokusit se o smírné vyřešení věci v rámci přípravy jednání v každé projednávané věci.⁷³ Samozřejmě, mohou nastat případy, kdy je evidentní, že účastníci neúspěšně vyčerpali všechny způsoby odstranění sporu, a v daném případě by bylo zanevření soudu na úsilí o dosažení smíru proto

⁷⁰ Jako příklad lze uvést znění ustanovení § 118b. Pokud by zákonodárce pojmem jednání myslel obecně i jednání přípravné, musel by ve zmíněném § 118b použít pojem soudní jednání. Právě v tomto ustanovení je totiž třeba mezi jednáním podle § 115 a přípravným jednáním striktně odlišovat.

⁷¹ DVOŘÁK, Jan. In ELIÁŠ, Karel (ed). *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek*. Praha: Linde, 2008. s. 58 (§ 3).

⁷² DRÁPAL, Ljubomír In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav (ed). *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 642 (§ 99).

⁷³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. dubna 2007, sp. zn. 32 Odo 1622/2005.

omluvitelné. Domnívám se však, že taková situace bude spíše výjimečná, což ze své praxe uvádí ve svém článku i Jaromír Jirsa.⁷⁴ V převážné většině případů komunikace stran před podáním žaloby selhává. Proto považuji úsilí soudu o dosažení smíru za nutné, a to nejen na začátku prvního jednání, ale i v průběhu celého soudního řízení.⁷⁵

Vhodným místem pro psychologické působení na účastníky je právě přípravné jednání. Tím, že není striktně vedeno pravidly jednacího řádu pero soudní jednání, může tento institut lépe sloužit k dosažení dohody. Předseda senátu má možnost volně vést přípravné jednání podle chování účastníků i s ohledem na povahu předmětu sporu. Protože se jedná o přípravnou fázi, je snaha o uzavření smíru plně v souladu se zásadou hospodárnosti a rychlosti řízení. Pokud je totiž dosažení dohody možné, je nutné vyvinout účinnou snahu o její dosažení v co nejkratší době po zahájení řízení.

Koncepce přípravného jednání jako místa k dosažení dohody stran následuje také evropskou tendenci. Ta je nastíněna kromě jiného i v návrhu evropského civilního procesu.⁷⁶ Ten je uveden právě úpravou smíru. Dle bodu 1.3 tohoto návrhu může soud v jakékoliv fázi řízení nařídit tzv. smírčí jednání.⁷⁷ Ze systematiky návrhu tak lze vyčíst, že je na evropské úrovni kladen velký důraz na smírné ukončení věci.

Význam uzavření smíru v průběhu soudního řízení si uvědomuje také německý zákonodárce, kdy se snaha o jeho dosažení odzrcadluje v právní úpravě německého civilního procesu. Významným je zejména ustanovení § 278 německého občanského soudního řádu⁷⁸, obsahem kterého je tzv. přátelské řešení sporu, smírčí jednání nebo dohoda. Smírčího jednání se strany musí účastnit osobně, což je zřejmé zejména z jeho účelu, kterým je právě uzavření smíru. V jeho průběhu se soud snaží o detailní rozbor předmětu sporu a vyvíjí aktivitu směrem k uzavření dohody. Smírčí jednání není nařizováno jako alternativa k jiným institutům přípravy jednání, ale jeho charakter připomíná spíše mediaci. Pro účastníky řízení

⁷⁴ JIRSA, Jaromír. K prvním narozeninám velké novely občanského soudního řádu. *Soudce*, 2002, roč. IV., č. 1, s. 3.

⁷⁵ Uvědomuji si, že takový postup je pro soudce náročný po stránce časové a také po stránce psychické. Nesmí být přehlédnut ani fakt, že soudce touto činností supluje v naší právní praxi často opomíjenou činnost kvalifikovaných mediátorů. S názorem, že soud má spory řešit a nemá ztrácet čas s usmiřováním stran (k čemuž slouží právě zmíněná mediace), však nesouhlasím. Z § 1 o.s.ř. plyne, že soud má dbát na oprávněné zájmy účastníků. Účinným nástrojem k naplňování tohoto cíle je právě snaha o smírné vyřešení věci.

⁷⁶ Návrh evropského civilního procesu je nezávazným dokumentem vypracovaným v letech 1987-1993 v rámci Evropské unie tzv. Stormeho komisí pro sbližování evropských občanskoprávních řízení. Původně mělo dojít k jeho transponování do formy nařízení, k tomu však nakonec nedošlo.

Návrh evropského civilního procesu [online]. [navštíveno dne 5. února 2012]. Dostupné na <<https://www.law.kuleuven.be/web/mstorme/Eu.Harmonis.Proced.art.pdf>>.

⁷⁷ Strany mají povinnost dostavit se na něj osobně, přičemž nedostavení se stran může být sankcionováno. Členské státy mají také zvážit možnou úpravu povinného zastoupení stran tam, kde je to třeba.

⁷⁸ Německý občanský soudní řád, ze dne 30. ledna 1877, Zivilprozessordnung (ZPO) [online]. [navštíveno dne 18. prosince 2011]. Dostupné na: <[http://www.jusline.de/Zivilprozessordnung_\(ZPO\)_Langversion.html#>](http://www.jusline.de/Zivilprozessordnung_(ZPO)_Langversion.html#>).

nenastupují nepříznivé následky zákonné koncentrace řízení a řízení je narozdíl od české právní úpravy ukončeno pouze v případě nedostavení se žádné ze stran, a to formou jeho zastavení.

Účel přípravného jednání dle 114c se od právní úpravy německé výrazně liší. Přípravné jednání je nařízeno a prováděno zejména s cílem probrat věc po stránce skutkové a připravit tak samotné jednání. Předseda senátu se snaží provést jakousi inventuru skutkových tvrzení.⁷⁹ Pokus o smírné skončení věci se často omezuje na pouhé poučení o této možnosti nebo na formální pokus o smírné vyřešení věci. Tím se tato stránka přípravného jednání ke škodě věci zcela stírá. Již na začátku přípravného jednání by však měl předseda senátu působit na strany tak, aby vůbec nemusel být skutkový stav zjišťován. Pokud totiž k uzavření smíru dojde, omezují se zjištění jenom na posouzení, zda dohoda není v rozporu s právními předpisy kogentní povahy.

Podle mého názoru by tak měl být *de lege ferenda* v rámci přípravného jednání na uzavření smíru kladen mnohem větší důraz a inspiraci by mohl předseda senátu najít právě ve zmíněné německé právní praxi.

4.7 Možnost přerušeni nebo odročení přípravného jednání

Nařízení přípravného jednání předpokládá i předběžné posouzení jeho časové náročnosti. Protože samo přípravné jednání je nařízeno převážně z důvodu nedostatečných znalostí o skutkové stránce věci, není posouzení potřebného časového rámce jednoduché. Může se tak stát, že předseda senátu nestihne s předvolanými osobami věc v potřebném rozsahu probrat. Zdánlivě se v tomto případě nabízí několik možností. Bylo by možné uvažovat o nařízení přípravného jednání na více termínů, o jeho odročení nebo přerušeni přípravného jednání.⁸⁰

Nařízení přípravného jednání na více termínů se zdá být rozumným preventivním opatřením. Je však do značné míry nepraktické. Předpokládá to dostatek volných jednacích termínů. Při současném nápadu věcí tomu tak však není. Jako mnohem závažnější však vnímám jiný s tím související problém. Ze současného znění zákona usuzuji, že zákonodárce měl v úmyslu zavést přípravné jednání jako institut, který bude moct soudce v průběhu soudního řízení využít jenom jednou. Sloužit má totiž zejména ke zrychlení soudního řízení.

⁷⁹ JIRSA, Jaromír. Proč bychom se souhrnné novely báli? *Bulletin advokacie*, 2009, č. 6, s. 25.

⁸⁰ SVOBODA, Karel. Pár poznámek k novému režimu koncentrace civilního sporu. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 11, s. 38.

Taktéž klade velký důraz na součinnost účastníků. Z tohoto důvodu je stanovena i poměrně dlouhá doba mezi doručením předvolání k přípravnému jednání a jeho samotným provedením. Nařízením a následným provedením více přípravných jednání by nedošlo k zefektivnění přípravy jednání a k zrychlení soudního řízení, ale právě naopak. Protože by se řízení neúměrně prodlužovalo, a to již ve fázi jeho přípravy, podle mého názoru může být proto ustanovení § 114c využito v řízení pouze jednou.

Zákon neupravuje odročení přípravného jednání ani jeho přerušení. I z toho lze usuzovat, že přípravné jednání má být jenom jedno. Odročit je možné pouze jednání ve smyslu § 115, a to z důležitých důvodů, které musí být předem sděleny. V případě, že určitá situace není upravena právním předpisem a tato úprava je skutečně potřebná, lze uvažovat o použití analogie.

Civilní právo procesní je odvětvím veřejného práva. Použití analogie ve veřejném právu je sice do značné míry ve veřejném právu omezeno, nedochází však k jejímu úplnému vyloučení. Analogií ale nelze rozšiřovat pravomoc nebo působnost orgánů veřejné moci, a to i s ohledem na čl. 2 odst. 3 Ústavy⁸¹. Státní moc může být uplatňována jen v případech, mezích a způsoby, které stanoví zákon. Připustěním možnosti odročit přípravné jednání by byla stanovena pravomoc soudu *per analogiam*, následkem čímž by byla státní moc uplatňována nad rozsah stanovený zákonem.

Samotné mlčení zákonodárce však nemusí být důvodem k použití analogie za všech okolností.⁸² V některých případech prostě zákonodárce věc určitým způsobem regulovat nechce a o skutečnou mezeru v zákoně se tak nejedná. Analogie pak v úvahu nepřichází. Již výše jsem vyslovila názor, že vůlí zákonodárce bylo, aby bylo přípravné jednání nařizováno pouze jednou. To je podle mého názoru zcela v souladu se zásadami, které přípravné jednání posiluje. Z toho lze pak dovodit, že mlčení zákonodárce při absenci možnosti odročit přípravné jednání není jeho pochybením, ale přímo úmyslem.

Zákon výslovně neupravuje ani možnost přerušení přípravného jednání. V případě přerušení jednání je však situace jiná. Přerušit jednání ve věci samé je možné například za účelem porady účastníka a jeho zástupce nebo pro náhlou zdravotní indispozici soudce nebo účastníků. Jednání se přerušuje také tehdy, pokud předseda senátu nestihl probrat věc s účastníky v jeden den. Soudní jednání pokračuje následujícím pracovním dnem. Domnívám se, že právě tento postup je nejvhodnější v případě, kdy soudce nemá k dispozici dostatek

⁸¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen Ústava).

⁸² MATES, Pavel. Analogie ve správním právu. *Správní právo*, 2011, roč. XLIV., č. 6, s. 344.

času na projednání věci v průběhu přípravného jednání. Nedojde tak k prodlužování přípravy jednání a předseda senátu bude mít čas předmět sporu zcela probrat.

V literatuře se objevil i další názor.⁸³ Podle něho má předseda senátu v případě časové tísně poskytnout předběžný skutkový a právní náhled jen na ty skutečnosti, které během přípravného jednání soudce stihl s účastníky probrat. Pro nedostatek poučení dle § 118a se zásada koncentrace řízení na tyto skutečnosti neuplatní. Uplatní se výjimka, podle které účastníci nemohli bez své viny uvést další podstatné skutečnosti a označit důkazy k jejich prokázání. Řádné poučení se účastníkům dostane až při samotném soudním jednání a jeho skončením nastanou účinky zákonné koncentrace řízení. To však pokládám nejen za postup *in fraudem legis* a za porušování poučovací povinnosti, ale také za popírání účelu přípravy jednání. Takovýto postup je proto podle mého názoru nepřijatelný.

Lze proto shrnout, že institut přípravného jednání nemůže být vzhledem ke svému účelu využit více než jednou. Z tohoto důvodu nepřichází v úvahu ani jeho odročení. Pokud na řádné probrání věci předsedy senátu nezbude prostor, lze toto přípravné jednání přerušit a pokračovat v něm následující den. To se nebude přičítat ani zásadě rychlosti a hospodárnosti řízení ani účelu, který institut přípravného jednání sleduje.

⁸³ SVOBODA, Karel. Pár poznámek k novému režimu koncentrace civilního sporu. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 11, s. 38.

5. Zásada koncentrace řízení

Zásada koncentrace byla do českého civilně procesního práva opětovně zavedena tzv. velkou novelou občanského soudního řádu, z.č. 30/2000 Sb. Platila však jenom pro taxativně uvedené řízení. Její výrazné posílení nastalo tzv. souhrnnou novelou o.s.ř., která nabyla účinnosti 1. července 2007. Touto novelou byla rozšířena zákonná koncentrace řízení na všechna řízení sporná, čímž stratila opodstatnění soudcovská koncentrace dle § 118c, která byla zrušena. Příprava jednání se stává stěžejní částí soudního řízení zejména v případě rozhodnutí předsedy senátu o nařízení přípravného jednání. S jeho skočením totiž spojil zákon zákonnou koncentraci řízení.

Podstatu zásady koncentrace charakterizoval ve své učebnici Václav Hora tak, že *„...strana musí v jistém oddílu řízení vykonati pod následky prekluze současně veškerý procesní úkony, pro něž byl tento oddíl určen a jež směřovaly k témuž společnému cíli...“*⁸⁴. Jinak řečeno, aby byl účastník ve sporu úspěšný, musí tvrdit všechny skutečnosti rozhodné pro danou věc a navrhnout důkazy k jejich prokázání do zákonem stanoveného okamžiku. K později uvedeným skutečnostem soud nesmí přihlídnout.

Zákonná koncentrace řízení chrání právo stran na rozhodnutí v přiměřené lhůtě, a je proto často označována za jeden z nástrojů urychlení řízení.⁸⁵ Zároveň jsou však účastníci nuceni být v procesu aktivní a dbát svých procesních povinností. Následkem jejich procesní liknavosti je ztráta možnosti učinit procesní úkon, což může mít negativní vliv na rozhodnutí ve věci samé. Koncepce koncentrace řízení tak přináší pro účastníky nejen posílení jejich práva na spravedlivý proces, ale současně i zvýšení jejich procesní odpovědnosti za náležité zjištění skutkového stavu věci. Z tohoto důvodu existenci zásady koncentrace v civilním soudním řízení vítám.

5.1 Předmět zásady koncentrace řízení

Předmětem koncentrace řízení jsou procesní úkony účastníků řízení. V teorii však lze najít odlišné postoje k tomu, zda jsou jejím předmětem všechny procesní úkony, nebo jenom ty, které se týkají skutkových tvrzení a důkazních návrhů. Zástancem prvního názoru byl například Václav Hora, který ve své učebnici mezi procesními úkony nečiní rozdíl, když

⁸⁴ HORA, Václav. *Učebnice civilního práva...*, s. 211.

⁸⁵ BARTONÍČKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 17, s. 611.

uvádí, že strana musí vykonat pod následkem prekluze všechny procesní úkony.⁸⁶ Jiný názor má Alena Winterová, podle které podléhají zásadě koncentrace pouze ty procesní úkony, které se dotýkají tvrzení rozhodných skutečností a návrhů důkazů.⁸⁷ Předmět zákonné koncentrace jasně nestanovil ani zákonodárce, což je patrné ze znění § 114c odst. 4 a § 118b.

Podle § 114c odst. 4 jsou účastníci v případě přípravného jednání povinni splnit procesní povinnosti do jeho skončení. Z tohoto ustanovení přitom vyplývá, že za procesní povinnosti se nepovažují jenom tvrzení o skutečnostech rozhodných pro věc a návrhy na provedení důkazů k jejich prokázání. Ustanovení § 114c odst. 4 totiž odkazuje na předcházející odst. 3, který obsahuje i další procesní povinnosti potřebné k dosažení účelu řízení. Narozdíl od právní úpravy účinné do 1. 7. 2009 je tak možné jazykovým výkladem dospět k závěru, že koncentraci podléhají i tzv. jiné procesní povinnosti.

Co jsou tyto jiné procesní povinnosti, zákon nevymezuje. Obsah tohoto pojmu lze však zjistit pomocí dalších zákonných ustanovení. Jinou procesní povinností může být například povinnost dostavit se ke znalci, kterou ale logicky nejde splnit do skončení přípravného jednání. Protože zákon v tomto případě požaduje fakticky nemožné, lze na tuto situaci aplikovat výkladovou metodu *argumentum ad absurdum*.⁸⁸ Následně tak dospějeme k závěru, že pokud předseda senátu uvedenou povinnost účastníkům uloží, nebudou nuceni ji splnit do skončení přípravného jednání. Soud následně může stanovit samostatnou lhůtu ke splnění této povinnosti.

Narozdíl od § 114c odst. 4 ustanovení § 118b odst. 1 vztahuje koncentraci řízení pouze na povinnost doplnit rozhodné skutečnosti a označit důkazy k jejich prokázání. Předmět koncentrace je tak vymezen mnohem jasněji a logičtěji. Protože „*racionální právní úpravě odpovídá jednota právní terminologie*“⁸⁹, lze mít za to, že předmětem koncentrace řízení bude vždy jenom povinnost tvrzení a povinnost důkazní. Opak by měl za následek právní nejistotu. *De lege ferenda* by bylo vhodné, aby byl předmět koncentrace v právní úpravě vymezen jednotně, a to v souladu s ustanovením § 118b odst. 1.

5.2 Okamžik koncentrace řízení

Za okamžik koncentrace řízení zákon v § 114c odst. 4 vymezuje skončení přípravného jednání. Část teorie a praxe umožňující odročení přípravného jednání se však při definování

⁸⁶ HORA, Václav. *Učebnice civilního práva...*, s. 211.

⁸⁷ WINTEROVÁ, Alena. *Přípravné jednání...*, s. 229.

⁸⁸ KNAPP, Viktor. *Vědecká propedeutika pro právníky*. Praha: Eurolex, 2003. s. 60.

⁸⁹ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva*. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 143.

tohoto okamžiku potýká s výkladovými obtížemi. Protože odročené přípravné jednání by bylo druhým přípravným jednáním, nebylo by jasné, ke skončení kterého z nich má koncentrace nastat. Zákon totiž mluví pouze o skončení přípravného jednání, ne o skončení prvního nebo posledního přípravného jednání.

Podle mého názoru je však naznačený problém bezpředmětný. Jak jsem již zmínila, příkláním se k názoru, že účel přípravného jednání nedovoluje jeho odročení. Zákonodárce nestanovil okamžik koncentrace řízení ke skončení prvního přípravného jednání, protože k tomu neměl žádný důvod. Institutu přípravného jednání zavedl jako institut, který má být využit pouze jednou, a nemá proto docházet k jeho odročování. Z tohoto důvodu je zvolená formulace podle mého názoru postačující.

Okamžik navození „*skutkového a důkazního stopstavu*“⁹⁰ se v českém civilním procesu posunul ze samotného soudního jednání do doby jeho přípravy. V tomto směru následuje česká právní úprava principy prosazované na půdě Rady Evropy a na mezinárodní úrovni, čímž se projevuje snaha o sblížení procesního práva.

Rada Evropy poskytuje státům ve formě nezávazných doporučení a rezolucí návod, jak se vyrovnávat s požadavky, které na ně klade individuální právo na spravedlivý proces.⁹¹ Jako příklad lze uvést Doporučení č. R (84) 5 o principech civilního procesu navržených ke zlepšení fungování justice.⁹² Cílem tohoto Doporučení byla snaha o zefektivnění a zkvalitnění civilního procesu, mimo jiné i dosažením rychlého soudního řízení. To se má skládat nejvíce ze dvou jednání, přičemž první z nich má představovat *tzv. preliminary hearing*⁹³, které slouží zejména k přípravě soudního jednání. S jeho skončením Doporučení v Principu č. 5 pojí koncentraci řízení. Z tohoto pravidla však jsou umožněny výjimky, které v konečném důsledku ponechávají možnost volnější úvahy předsedy senátu v rámci uplatňování zásady koncentrace. Lze tak učinit závěr, že zakotvení povinnosti tvrzení a důkazní, která má být podle občanského soudního řádu splněna do skončení přípravného jednání, sice sleduje záměry prosazované Radou Evropy, ignoruje však její apel na možnost zohlednění povahy dané věci. Mám za to, že tento přístup není správný.

⁹⁰ SVOBODA, Karel. *Dokazování*. Praha: ASPI, 2009. s. 156.

⁹¹ WINTEROVÁ, Alena. Možnosti a hranice reformy směřující ke koncentraci a zrychlení civilního soudního řízení. *Právní praxe*, 1997, roč. XLV, č. 2, s. 76.

⁹² Dále jenom Doporučení. V elektronické podobě: Doporučení výborů ministrů č. R (84) 5 o principech civilního procesu navržených ke zlepšení fungování justice [online]. [navštíveno dne 27. února 2012]. Dostupné na

<<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraErvlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=603496&SecMode=1&DocId=682030&Usage=2>>.

⁹³ Tento institut je podobný přípravnému jednání v českém civilním procesu. Princip 1.1 Doporučení uvádí, že toto předběžné jednání má být odročeno pouze výjimečně. I tím tak lze podpořit názor, že odročení přípravného jednání je nežádoucím jevem.

Z mezinárodního právního prostředí je vhodné zmínit Principy nadnárodního civilního procesu⁹⁴, které soudní řízení rozdělují na tři fáze. Jednou z nich je tzv. *pleading phase*, tedy fáze přípravní. Podle bodu 7 těchto principů má soud povinnost rozhodnout v přiměřené lhůtě, k čemuž má napomáhat i možnost soudu stanovit účastníkům lhůtu pro splnění procesních povinností. I na mezinárodní úrovni je tak možné vidět snahu o vtělení zásady koncentrace do přípravy jednání. V tomto případě má však zásada koncentrace charakter koncentrace soudcovské, čímž se od současné tuzemské právní úpravy, která tento druh koncentrace opustila, výrazně liší. Možnost předsedy senátu přizpůsobit koncentraci povaze a okolnostem dané věci však pokládám za přínosnou a podle mého názoru by se právní úprava měla ubírat spíše tímto směrem.

De lege ferenda bych proto navrhla opuštění přílišného formalismu, který současná právní úprava přípravného jednání obsahuje. Nemyslím si, že je zavedení zásady koncentrace řízení ke skončení prvního jednání potřebné. Pokud zákonodárce na této úpravě trvá, bylo by vhodnější ponechat ji na zvážení předsedy senátu. Tím by se současný právní řád přiblížil také evropským a mezinárodním tendencím, které byly načrtnuty ve výše uvedených normách.

5.2.1 Poskytnutí dodatečné lhůty

Zákon umožňuje stranám sporu požádat z důležitých důvodů o poskytnutí dodatečné lhůty ke splnění svých procesních povinností. Jejím uplynutím nastane koncentrace řízení. Tato dodatečná lhůta nesmí přesahovat 30 dnů. Protože se jedná o lhůtu soudcovskou, může přicházet v úvahu její prodloužení, celková lhůta po prodložení však nesmí přesáhnout maximálních 30 dnů.⁹⁵

Aby možnost stanovení dodatečné lhůty nebyla zneužívána, podmiňuje ji zákon existencí důležitých důvodů. Ty ale nejsou legálně definovány. Podle mého názoru lze za důležité důvody považovat například stav, kdy na skutečnosti zjištěné v rámci přípravného jednání účastník nebude schopen bez svého zavinění pohotově reagovat. Dodatečná lhůta by naopak účastníkovi neměla být poskytnuta v případě, kdy není schopen učinit potřebné úkony z důvodu jeho procesní liknavosti. Má tak sloužit jenom bdělému účastníkovi, který nemůže procesní úkon bez svého zavinění učinit včas.

⁹⁴ Dále jenom Principy. Tyto byly společně vypracované Mezinárodním ústavem pro sjednocení soukromého práva (UNIDROIT) ve spolupráci s American Law Institute (ALI). The Civil Procedure Rules [online]. [navštíveno dne 4. března 2012]. Dostupné na <<http://unidroit.org/English/principles/civilprocedure/ali-unidroitprinciples-e.pdf>>.

⁹⁵ BUREŠ, Jaroslav. In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav (ed). *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 804 (114c).

V právní úpravě poskytnutí této dodatečné lhůty však spatřuji jistou mezeru, která spočívá v její podmíněnosti návrhem účastníka.⁹⁶ Soud je tak omezen procesní aktivitou stran, což nepovažuji za správné. Může sice účastníky o možnosti podání návrhu na poskytnutí dodatečné lhůty poučit, ani to však aktivitu účastníků nezaručuje. Opět poukazují na výše uvedené Principy a Doporučení, které kladou důraz na ponechání volnosti soudu v uplatňování zásady koncentrace. Pokud předseda senátu s ohledem na povahu dané věci má za to, že je vhodné účastníkům poskytnout čas na doplnění jejich tvrzení, nevidím důvod k tomu, aby mu to právní regulace neumožňovala. Podmíněnost tohoto postupu by proto bylo vhodné *de lege ferenda* odstranit.

5.2.2 Zásah do principu rovnosti a kontradiktornosti

S poskytnutím dodatečné lhůty k doplnění tvrzení a důkazů a s uplatněním některé výjimky z koncentrace řízení⁹⁷ se pojí závažný problém. Jeho podstatou je skutečnost, že soud nemá povinnost dodatečně vyjádření účastníků doručovat druhé straně. Tím je této straně upírána možnost na nově uvedené skutečnosti reagovat. Požadavek, aby neustále sledovala obsah spisu, by byl nemožný. Na druhé straně by však ani doručení vyjádření situaci nevyřešilo, pokud by bylo poskytnuto na základě některé výjimky z koncentrace řízení. Není totiž jisté, zda by se některá z výjimek koncentrace mohla vztahovat i na druhou stranu.

Podobný případ byl předmětem rozhodování Evropského soudu pro lidská práva. Ten shledal zásah do principu rovnosti zbraní, když kritizoval skutečnost, že soudce zpravodaj nemá povinnost předkládat vyjádření k podané ústavní stížnosti ústavním stěžovatelům. Ti tak neměli možnost se k nim vyjádřit, čímž došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Toto porušení soud shledal zejména v zásahu do zásady kontradiktornosti, pomocí které se zachovává princip rovnosti zbraní mezi účastníky.⁹⁸

Nemusíme se však opírat jenom o evropskou judikaturu. Zásada rovnosti je jako stěžejní zásada práva na spravedlivý proces garantována i v čl. 96 Ústavy a v čl. 37 odst. 3 Listiny. Prostřednictvím § 18 se promítá taktéž do občanského soudního řízení.⁹⁹ Je obecně

⁹⁶ Zde je vhodné poukázat na § 118b odst. 1, podle kterého může soud v případě prvního jednání účastníkům poskytnout dodatečnou lhůtu ke splnění procesních povinností i bez návrhu.

⁹⁷ O výjimkách ze zásady koncentrace viz následující podkapitulu.

⁹⁸ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva z 21. června 2005, *Milatová a další v. Česká republika*, [online]. [navštíveno dne 22. prosince 2011]. Dostupné na

<<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=Milatov%E1&sessionid=88333011&skin=hudoc-en>>.

⁹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 25. května 1994, sp. zn. II. ÚS 74/93.

přijímáno, že porušení těchto zásad v průběhu řízení zakládá vadu, která může mít za následek nesprávné rozhodnutí. Je proto důvodem pro odvolání.

Z výše uvedeného tak vyplývá, že je nutné chránit právo účastníka řízení vyjádřit se k tvrzení druhé strany. Podle mého názoru se setkáváme s důvodem pro extenzivní výklad výjimky z koncentrace řízení. Účastník by se totiž k doplněné skutečnosti mohl vyjádřit, protože tak bez svého zavinění nemohl učinit dříve. Uvedený postup nepřímou podporuje i teorie, když uvádí, že „žádné ustanovení občanského soudního řádu nelze vykládat tak, aby byl některý z účastníků zvýhodněn na úkor jiného“¹⁰⁰.

5.3 Výjimky z koncentrace podle § 118b

Pokud by zásada koncentrace nebyla vtělena do civilního procesu, mohly by strany úmyslně řízení prodlužovat; rozhodné skutečnosti by navrhovaly co nejpozději ve snaze oddálit negativní rozhodnutí. Koncentrace řízení se proto současně stává „nástrojem k naplnění ústavního práva na projednání a rozhodnutí věci v přiměřené době“¹⁰¹. I navzdory tomu však nemůže být aplikována za všech okolností. Mohou nastat případy, kdy účastníci skutečně neměli možnost nabídnout soudu relevantní skutečnosti včas. Z tohoto důvodu je existence výjimek ze zásady koncentrace nutnou součástí právní regulace. Soud tak může přihlídnout i k později uvedeným skutečnostem a důkazům, pokud nastane aspoň některá nich. Naopak, nepřihlídnutí k tvrzením spadajícím pod některou z výjimek zakládá vadu řízení, která může mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Za první výjimku z koncentrace zákon v § 118b odst. 1 označuje zpochybnění věrohodnosti provedených důkazních prostředků. Jak uvádí také judikatura, toto zpochybnění nastává zejména ve spojitosti se svědeckou výpovědí.¹⁰² Může tak nastat například uvedením skutečností nasvědčujících, že svědek má ke straně nebo k předmětu sporu blízký vztah, že trpí duševní poruchou nebo že vypovídal křivěna základě finanční úplaty. Hodnocení věrohodnosti důkazů se však týká i jiných důkazních prostředků.¹⁰³ Tato výjimka má zajistit, aby soud co nejlépe zjistil skutkový stav věci.

¹⁰⁰ DRÁPAL, Ljubomír In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav (ed). *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 96 (§ 18).

¹⁰¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. listopadu 2007, sp. zn. IV. ÚS 13/2007.

¹⁰² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. července 2003, sp. zn. 21 Cdo 818/2003.

¹⁰³ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 272.

Koncentrace řízení se nevztahuje ani na skutečnosti nebo důkazy, které nastaly po přípravném jednání. Bylo by totiž absurdní, pokud by strany nemohly tvrdit skutečnosti, které z důvodu své dřívější neexistence nemohly být vůbec uplatněny.

Od výše uvedené výjimky je třeba odlišovat situaci, kdy skutečnosti nebo důkazy sice již dříve existovaly, účastník je ale nemohl bez své viny včas uvést. Právě tuto výjimku považuji za nejvýznamnější. V této souvislosti je zajímavý pohled Nejvyššího soudu. Podle jeho názoru může být tato výjimka aplikována jenom pokud účastník o určité skutečnosti před konáním přípravného jednání nevěděl a současně nemohl nesplnění své procesní povinnosti ani jinak zavinit.¹⁰⁴ Je tedy nutná existence jak prvku zavinění, tak prvku vědění. S tímto názorem však nesouhlasím. Účastník si nemusí být vždy vědom relevance některých tvrzení, a proto je ve svém vyjádření neuvede. Jejich důležitost může v procesu vyjít najevo až později. Není správné od stran očekávat, že budou neomezeně tvrdit všechny skutečnosti, tedy i ty, které podle nich (a to důvodně) postrádají jakoukoliv spojitost s předmětem sporu. Pokud tak jejich význam vyjde ve sporu najevo až později, bylo by podle mého názoru možné podřadit je pod tuto výjimku z koncentrace. Možnost jejího extenzivního výkladu by mohla zabránit některým tvrdým následkům zásady koncentrace řízení.

Konečně dle ustanovení § 118b odst. 1 zasahuje do koncentrace řízení taky výzva dle § 118a odst. 2. Pokud však bude učiněna v průběhu přípravného jednání, k prolomení koncentrace nedojde. Nebude k tomu totiž dán důvod, protože účastníci mohou na výzvu soudu pohotově ragovat již v průběhu přípravného jednání. I v tomto případě tak skončením přípravného jednání nastane zákonná koncentrace řízení. V opačném případě by byl dán podle mého názoru prostor k obcházení této zásady, kdy pouhou výzvou soudu by došlo k jejímu prolomení.

Pro úplnost je nutné dodat, že za výjimku ze zásady koncentrace řízení lze dle § 118b odst. 3 považovat i situaci, kdy o ní soud opomenul účastníky poučit. Koncentrace řízení ne nastává ani ve věcech podle § 120 odst. 2.

Výčet výjimek z koncentrace řízení, který podává § 118b, je taxativní. Právě to může činit v mnohých případech obtíže. Obecně převládá názor, že výjimky nelze vykládat extenzivně. Při výkladu jedné z výše uvedených výjimek jsem však rozšiřující interpretaci připustila. Domnívám se totiž, že tato teorie nemá své opodstatnění. Výjimky jsou opět jenom pravidla odlišná od pravidla obecného, na které by měla platit možnost obdobné logické úvahy. Jaký je rozumný důvod pro to, aby byl rozšiřující výklad vyloučen? Souhlasím

¹⁰⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2002, sp. zn. 20 Cdo 1170/2001.

s názorem Filipa Melzera, podle kterého racionální důvod k prosazování nemožnosti extenzivního výkladu výjimek neexistuje.¹⁰⁵ Podle mého názoru by tím byl prosazován jazykový výklad na úkor výkladu teleologického, který má při interpretaci své legitimní místo.

5.4 Zhodnocení právní úpravy zásady koncentrace dle § 114c

Jak jsem již zmínila, považuji posílení zásady koncentrace v civilním soudním řízení za správné. V tomto směru souhrnná novela o.s.ř. jistě přispěla k prosazování práva účastníků na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě. Do právní úpravy však byla nově včleněna i zásada koncentrace dle § 114c, která se v právní úpravě doposud nenacházela. Svým charakterem a důsledky se od koncepce koncentrace dle § 118b výrazně liší. Její předmět, okamžik, ke kterému nastává, jako i výjimky z jejího uplatňování byly popsány výše. Na tomto místě se omezím pouze na její zhodnocení.

Jak bylo již uvedeno, nastává koncentrace dle § 114c v okamžiku přípravy jednání, čímž se přibližuje koncentraci předběžné. Nastává totiž ve chvíli, kdy je ještě předčasné tvrdit, že veškerá důležitá fakta již byla během řízení tvrzena a stala se předmětem dokazování.¹⁰⁶ Obecně zásada koncentrace omezuje práva účastníků doplňovat v řízení tvrzení a důkazní návrhy. Je tedy zásahem do jejich práva na právní slyšení.¹⁰⁷ Musí být proto prosazována vhodně a citlivě. Již prof. Josef Macur uvedl, že „*věcnou správnost soudního rozhodování nelze uměle oddělovat od požadavku urychlené realizace soudního zákroku*“¹⁰⁸. Zásada rychlosti pramení sice z ústavního práva na rozhodnutí bez zbytečných průtahů, musí být však vyvažována ostatními právními principy. Vystává proto otázka, zda je zavedení koncentrace řízení do přípravné fáze nutné.

Odpověď lze najít za pomoci principu proporcionality, kterou vyložil ve svém nálezu také Ústavní soud.¹⁰⁹ Předmětem poměrování je v našem případě právo na právní slyšení a právo na rozhodnutí v přiměřené lhůtě. Obecně zásada koncentrace první z uvedených práv potlačuje ve prospěch práva druhého, současně je ale k dosažení legitimního cíle, kterým je

¹⁰⁵ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva*. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 155.

¹⁰⁶ SVOBODA, Karel. *Dokazování*. Praha: ASPI, 2009. s. 157.

¹⁰⁷ Právo na právní slyšení je vymezeno čl. 38 Listiny i čl. 6 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách.

¹⁰⁸ MACUR, Josef. Koncentrace řízení a procesní prekluzivní lhůty podle novely občanského soudního řádu č. 30/2000 Sb. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 1, s. 6.

¹⁰⁹ Za první kritérium vzájemného poměrování v kolizi stojících práv je považováno kritérium vhodnosti. Institut, který omezuje určité právo, musí být způsobilý dostat legitimního cíle. Druhým kritériem je potřebnost legislativního prostředku omezujícího určité právo. Nesmí totiž existovat jiné opatření, které by legitimního cíle dosáhlo méně intenzivním zásahem do tohoto práva. Třetím kritériem je porovnání závažnosti obou v kolizi stojících práv. K tomu viz nález Ústavního soudu ze dne 12. října 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94.

rychlost rozhodování, vhodná. První kritérium metody proporcionality je proto splněno. Dostáváme se k dalšímu. Je zavedení zákonné koncentrace řízení v podobě koncentrace dle § 114c potřebné? Neexistuje jiné opatření (jiná koncepce zákonné koncentrace), které dosáhne uvedeného cíle méně závažným zásahem do práva na právní slyšení?

Domnívám se, že jiné opatření naše právní úprava zná, je ním koncentrace řízení dle § 118b, která váže okamžik koncentrace na skončení prvního soudního jednání. Ke koncentraci řízení tak nedochází v průběhu přípravné fáze, která má sloužit teprve k přípravě soudního jednání. V průběhu soudního jednání je možné provádět dokazování, ve kterém může vyjít najevo relevance dalších skutečností a důkazů, které by mohli být účastníkem uplatněny ještě do jeho skončení. Strany by se mohly k prováděným důkazům vyjadřovat bez vědomí skutečnosti, že řízení je již zkoncentrováno. V souvislosti s tím by odpadávala i potřeba extenzivního výkladu výjimek z koncentrace tak, jak byla nastíněna v předcházející podkapitole. Omezení práva na právní slyšení by bylo méně citelné.

Podle mého názoru je koncentrace řízení dle § 118b plně postačující, vyhovuje kritériím principu proporcionality a chrání jak právo na rozhodnutí v přiměřené lhůtě, tak právo na právní slyšení. To je podpořeno i rozhodnutím Ústavního soudu, podle kterého je potřebné využití všech možností minimalizace zásahu do základních právních zásad.¹¹⁰ *De lege ferenda* proto považuji za vhodné opustit zavádění zásady koncentrace řízení do fáze přípravy jednání. To má podle mého názoru za následek neodůvodněný zásah do povahy a funkce procesu, kterou je zajištění spravedlivé ochrany práv a oprávněných zájmů účastníků.

¹¹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 17. prosince 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97.

6. Následky nedostavení se k přípravnému jednání

Posílení odpovědnosti účastníků řízení lze spatřit i v nepříznivých právních následcích, které má nedostavení se účastníků k přípravnému jednání. Zákonodárce se tímto způsobem snaží přimět účastníky k procesní aktivitě. Vydal se však poněkud jinou cestou. Opomenul totiž institut, který k vynucení přítomnosti stran tradičně slouží a je představován rozsudkem pro zmeškání. Nedostavení se žalobce má totiž za následek zastavení řízení a nedostavení se žalovaného vydání rozsudku pro uznání. Předvolaný účastník se ale může včas a z důležitého důvodu omluvit. Pak bude třeba přípravné jednání nařídít znovu, anebo využít jinou formu přípravy jednání. K tomuto postupu se přikláním i navzdory tomu, že zákon tuto situaci nepředvídá.

V obou případech zákon vydání těchto rozhodnutí podmiňuje řádným doručením předvolání k přípravnému jednání a poučením o následcích nedostavení se. K předpokladům uplatnění negativních následků patří také nemožnost odmítnutí žaloby nebo zastavení řízení z jiného důvodu, zejména se bude jednat o nedostatek procesních podmínek. Procesnímu rozhodnutí je tak dána přednost. Zvláštní povaha nesporných řízení vylučuje uplatnění § 114c odst. 6 a 7 také v řízeních podle 120 odst. 2.

I přes výše uvedené výjimky je právní úprava nedostavení se účastníků teorií přijímána převážně negativně. Nereflektuje totiž zahraniční právní úpravu sankcí v obdobných případech, ponechává stranou jiné možné opatření a v některých případech je dokonce možné mluvit o zásahu do práva účastníků na spravedlivý proces.

6.1 Zastavení řízení

Podle § 114c odst. 7 je následkem nedostavení se žalobce k přípravnému jednání zastavení řízení. I když zvolený způsob rozhodnutí není zcela vhodný, vede tato úprava k posílení rovnosti stran v civilním procesu. Před účinností souhrnné novely o.s.ř totiž žalobce (narozdíl od žalovaného) v případě své neochoty účastnit se jednání nebyl žádným způsobem potrestán. I navzdory tomu, že se negativní následky vážou pouze na institut přípravného jednání, považují zavedení procesních následků nepřítomnosti žalobce za správné.

Zajímavé je také zkoumání povahy rozhodnutí o zastavení řízení. Teorie se neshoduje v tvrzení, zda se v případě nedostavení se žalobce jedná o zákonem stanovený způsob

rozhodnutí¹¹¹, nebo zda nastává fikce zpětvzetí žaloby¹¹². Z důvodů dále uvedených se přikláním spíše k prvnímu názoru.

Protože je zpětvzetí návrhu na zahájení řízení dispozičním úkonem účastníka, může být realizováno výlučně nositelem tohoto práva. Souhlasím s názorem prof. Josefa Macura, podle kterého vyplývá z povahy dispozičních úkonů závěr, že nemůžou být obsahem právní fikce.¹¹³ Procesní práva mohou být totiž realizována pouze na základě procesních úkonů. Pokud zákonodárce uměle vytváří v právní úpravě fikci uznání dispozičních úkonů, popírá zároveň dispoziční zásadu civilního procesu. Je proto důležité vyhnout se nesprávnému teoretickému zdůvodnění tohoto procesního rozhodnutí, a pokud přichází v úvahu i výklad jiný, je nutné ho přijmout.

Právní fikce je rozpoznatelná například prostřednictvím slovního spojení „*má se za to, že...*“. Tuto formulaci však v ustanovení § 114c odst. 7 nenajdeme. Zákon o zastavení řízení mluví spíše jako o potrestání strany za její nečinnost. Procesní sankce se teorie pokusila utřídit a jako jednu z nich uvádí i nepříznivé rozhodnutí, jímž řízení končí.¹¹⁴ Tímto nepříznivým rozhodnutím je dozajista i procesní rozhodnutí v podobě zastavení řízení.

Ze znění ustanovení § 114c odst. 7 i z povahy věci lze proto dovodit, že by bylo dovození fikce zpětvzetí žaloby v tomto případě nesprávné. Podle mého názoru jde pouze o zákonem stanovený způsob, jak ukončit řízení v případě, že se žalobce, ač řádně předvolán, přípravného jednání neúčastní.¹¹⁵

6.2 Rozsudek pro uznání

Následkem nedostavení se žalovaného k přípravnému jednání je s výjimkou věci, v níž není možné uzavřít a schválit smír, vydání rozsudku pro uznání. Rozhodnutí zákonodárce spojit s nedostavením se žalovaného fikci uznání pokládám za nepochopení funkce a povahy tohoto institutu. I na tuto situaci lze vztáhnout odmítnutí fikce dispozičních úkonů. Potvrzuje to taky rozhodnutí Nejvyššího soudu, v němž se praví, že „*dispoziční právní úkon nemůže být*

¹¹¹ BUREŠ, Jaroslav. In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav (ed). *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 806 (§ 114c).

¹¹² LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s.411.

¹¹³ MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o.s.ř. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 2, s. 29.

¹¹⁴ LAVICKÝ, Petr, STAVINHOVÁ, Jaruška. Sankce v civilním právu procesním. *Právní fórum*, 2008, roč. 5, č. 9, s. 372.

¹¹⁵ K tomu viz i BUREŠ, Jaroslav. In DRÁPAL, Lubomír, BUREŠ, Jaroslav (ed). *Občanský soudní řád I. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 544 (§ 114c).

obsahem právní fikce, aniž by tím nebyla porušena zásada dispoziční, na jejímž základě je civilní proces budován, a v konečném důsledku také zásada autonomie vůle“¹¹⁶. V teorii se lze setkat i s názorem, že v uvedeném případě se nejedná o právní fikci, ale o nevyvratitelnou právní domněnku.¹¹⁷ Ani s tímto názorem se však z již zmíněných důvodů neztotožňuji.

Nedostavení se žalovaného je typickým příkladem kontumace. Konstrukce další fikce uznání lze považovat za projev svévůle v legislativním procesu.¹¹⁸ Vydání rozsudku pro zmeškání by bylo mnohem vhodnější, a to z několika důvodů. Kontumační rozsudek má na rozdíl od rozsudku pro uznání sankční povahu. Pro žalovaného je shovívavější zejména v tom, že se při něm berou za prokázané žalobcem tvrzené skutečnosti, které musí soud po právní stránce posoudit. Jedná se o skutkovou domněnku, podle níž lze s vysokou pravděpodobností hraničící s jistotou považovat tvrzení žalobce za pravdivá. Žalovaný jim totiž neodporoval, ač k tomu měl příležitost.¹¹⁹ Žalovaný má taktéž k dispozici možnost dodatečné omluvy své nepřítomnosti. Rozsudek pro uznání tak může být do nabytí právní moci zrušen.

De lege ferenda by bylo vhodné nahradit rozsudek pro uznání možností vydat kontumační rozsudek. Účinky nedostavení se žalovaného k přípravnému jednání a k prvnímu jednání ve věci by tak byly současně postaveny naroveň.

6.2.1 Absence řádné a včasné omluvy

Rozsudek pro uznání není možné vydat, pokud strana svou neúčast řádně a včas z důležitého důvodu omluvila. Omluva žalovaného je přitom důvodná, jestliže tvrdí takové skutečnosti, které jsou způsobilé jeho neúčast na jednání omluvit. Žalovaný má tak povinnost před přípravným jednáním oznámit tyto důvody soudu, jejich současné prokázání však není nutné a může být vykonáno později.¹²⁰

Zákon však nepamatuje na situaci, kdy strana nemohla před přípravným jednáním omluvu soudu sdělit, protože jí v tom bránil závažný důvod. Tím se žalovaný dostává do tíživé situace. I to je jeden z důvodů, proč je zavedení rozsudku pro uznání v tomto případě nevhodné. Včleněním rozsudku pro zmeškání do ustanovení § 114c odst. 6 by byla situace značně jednodušší, protože ten může být do nabytí své právní moci na návrh strany zrušen.

¹¹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08 (bod. 20).

¹¹⁷ SEDLÁČKOVÁ, Ivana. K článku prof. JUDr. J. Macura: „Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o.s.ř.“ *Bulletin advokacie*, 2002, č. 6-7, s. 74-75.

¹¹⁸ WINTEROVÁ, Alena. Přípravné jednání..., s. 230.

¹¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 20. června 2011, sp. zn. I. ÚS 329/08.

¹²⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. února 2011, sp. zn. 28 Cdo 4084/2010.

Problém se pokusila zčásti vyřešit judikatura. Nejvyšší soud jako první ve svém rozhodnutí vymezil okolnosti, kdy fikce uznání nenastane. Rozsudek pro uznání tak není možné vydat v případě, kdy žalovaný prokáže, že mu v podání vyjádření bránil tak vážný důvod, který mu zabránil v tom, aby soudu byl jen sdělil, že u něj tento důvod nastal.¹²¹ Pokud se tedy soud o tomto vážném důvodu dozvěděl do vydání rozsudku pro uznání, měl by vzniklou situaci reflektovat a v řízení dále pokračovat.

Protože za výše uvedených okolností fikce uznání nenastane, je nutné vymezit postup, jak již vydaný rozsudek pro uznání zrušit. Pokud rozsudek ještě nenabyl právní moci, má účastník možnost podat proti rozhodnutí odvolání. Ve smyslu výše uvedené judikatury Nejvyššího soudu je nutné vykládat § 205b tak, že za předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání je nutné považovat i existenci právní fikce uznání nároku. Protože ta nenastala, nedošlo by ke splnění těchto předpokladů, a byl by tak dán odvolací důvod dle § 205b. Domnívám se však, že v případě ještě nepravomocného rozsudku by měl soud postupovat obdobně jako v případě rozsudku kontumačního. Pokud se tedy o důvodné omluvě soud dozví, mělo by být toto rozhodnutí bez dalšího zrušeno.

V případě již pravomocného rozhodnutí by připadala v úvahu žaloba na obnovu řízení podle § 228 odst. 1 písm. a). Existují totiž skutečnosti, které účastník bez své viny nemohl použít, protože mu v tom bránil závažný důvod. Podmínku, že tyto skutečnosti mohou pro něj přivodit příznivější rozhodnutí, je nutno považovat za splněnou, když žalovanému bude učiněno zadost pouhým pokračováním v řízení.

6.3 Nedostavení se žádné ze stran

Zákonem není výslovně řešena situace, kdy se k přípravnému jednání nedostaví ani jedna ze stran. Teorie se v řešení uvedené situace opět rozcházejí. Někteří autoři se domnívají, že se následky dle § 114c odst. 6 a 7 vzájemně vyruší a v řízení je nutné pokračovat.¹²² Jiní se domnívají, že je nutné řízení zastavit pro jeho bezpředmětnost.¹²³ Podle mého názoru lze však postup vyčíst přímo z dikce zákona.

Absence žalovaného má v současné právní úpravě za následek vydání rozsudku pro uznání. Ten však dle § 114c odst. 6 není možné vydat, pokud jsou splněny předpoklady pro zastavení řízení. K jejich splnění dochází právě za předpokladu, že se k jednání nedostaví

¹²¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. března 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004.

¹²² WINTEROVÁ, Alena. Přípravné jednání..., s. 229.

¹²³ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení...*, s. 91-92.

žalobce, čímž je vyloučena možnost vydání rozsudku pro uznání. Tato úprava vychází z myšlenky, že žalobce již nemá důvod dále v řízení pokračovat.¹²⁴ Z důvodu splnění podmínek pro zastavení řízení tak bude toto procesní rozhodnutí skutečně vydáno. Domnívám se, že pokud zákon neumožňuje v řízení pokračovat v případě neúčasti byť jen jediného účastníka, tím spíše nebude pokračování možné v nepřítomnosti obou stran. Pomocí argumentu *a minori ad maius* proto dospějeme ke stejnému závěru. Mám tedy za to, že teoreticky správné bude v případě nedostavení se žádné ze stran řízení zastavit.

6.4 Zásada rovnosti

Je nutné si uvědomit, že rozhodnutí o zastavení řízení a vydání rozsudku pro uznání má jiné právní důsledky. Zastavení řízení je rozhodnutí procesního charakteru, nezakládá se jím překážka *rei iudicatae* a žalobci nic nebrání v tom, aby podal žalobu znovu. Naproti tomu rozsudek pro uznání je rozhodnutím ve věci samé, ke kterému se vztahuje zásada *ne bis in idem* a může být exekučním titulem. Z toho vyplývá, že procesní následky nedostavení se žalobce jsou odlišné od následků nedostavení se žalovaného a z toho důvodu nevyvážené. Může se proto zdát, že v uvedeném případě dochází k zásahu do zásady rovnosti účastníků.

Aby bylo možno tvrdit, že zásada rovnosti je současnou právní úpravou skutečně dotčena, musí být tato zásada správně vyložena. Podle rozhodnutí Ústavního soudu se zásada rovnosti týká jenom procesního postavení účastníků. Ústavní soud vyslovuje závěr, že „výsledek sporu sám o sobě nemůže porušit rovnost účastníků řízení“¹²⁵. Stejný postoj zaujala i teorie.¹²⁶ Podstatné tedy je, aby právní řád kladl na strany shodné požadavky a nestavěl jednu z nich do podstatně nevýhodnějšího postavení.¹²⁷

Pokud se podíváme na právní úpravu přípravného jednání, musíme konstatovat, že jsou shodné požadavky splněny. Je ovšem nutné, aby byly obě strany řádně a včas předvolány k přípravnému jednání a aby se jim dostalo všech potřebných poučení. Za splnění těchto podmínek je výchozí postavení obou stran stejné, a pokud je strana v řízení pasivní, nemůže se dovolávat porušení zásady spravedlivého procesu. Tento závěr podporuje také nález

¹²⁴ ŠMÍD, Ondřej. Institut přípravného jednání. *Právní fórum*, 2011, roč. 8, č. 1, s. 16.

¹²⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2002, sp. zn. IV. ÚS 140/02.

¹²⁶ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav (ed). *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 95 (§ 18).

¹²⁷ ZOULÍK, František. Rovnost stran a profesionalita v civilním procesu. *Bulletin advokacie*, 1999, č. 9, s. 9.

Ústavního soudu.¹²⁸ To, že žalovaný je vydáním meritorního rozhodnutí potrestán přísněji sice není správné, do zásady rovnosti však podle mého názoru právní úprava nezasahuje.

I navzdory tomu však považuji za vhodné, aby bylo procesní rozhodnutí v případě nedostavení se žalobce nahrazeno rozhodnutím meritorním. Hrozba vydání meritorního rozhodnutí, které zakládá překážku věci rozsouzené, bude mnohem efektivnější. Současná právní úprava, která má tendenci trestat za neúčast na jednání pouze žalovaného, pokládám za nesprávnou. Zavedení negativních následků také v případě nedostavení se žalobce sice pokládám za krok správným směrem, *de lege ferenda* bych však navrhovala vydání rozsudku pro zmeškání, kterým by byl žalobce více postižen.

¹²⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 19. listopadu 2002, sp. zn. II. ÚS 100/02.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zdůvodnit zavedení přípravného jednání do občanského soudního řízení, poukázat na nedostatky právní regulace tohoto institutu a nabídnout vlastní řešení problematických aspektů jeho aplikace. Na závěr mé práce bych chtěla shrnout poznatky, které jsem při jejím psaní nabyla, zhodnotit současnou právní úpravu institutu přípravného jednání a tím současně odpovědět na otázky položené v úvodu.

Mám za to, že institut přípravného jednání byl do přípravné fáze soudního řízení vložen zcela vhodně. Zákonodárce tím reflektoval nutnost zefektivnit komunikaci s účastníky řízení, která není při písemném styku se stranami vždy přínosná. Ustanovení § 114c, které již dříve obsahovalo možnost nařídit soudní rok, bylo výrazně pozměněno a jeho aplikace se po splnění všech zákonem stanovených podmínek stala obligatorní. Je možné konstatovat, že tendence využívat osobní styk s účastníky již v přípravné fázi soudního řízení má za následek jeho zrychlení.

Předpoklady pro nařízení přípravného jednání jsou formulovány převážně negativně, což nepřispívá ke srozumitelnosti právní úpravy. Nejasným se stává zejména podmínka účelnosti jeho nařízení, kterou je současná právní praxe nucena vykládat za pomoci soudní judikatury. Je třeba upozornit i na skutečnost, že nařízení přípravného jednání je podle dikce zákona vyloučeno v případě předešlého vydání kvalifikované výzvy dle § 114b. Předsedovi senátu se tak odepírá možnost využít obou těchto nástrojů, i pokud by to bylo v konkrétní situaci vhodné. Podle mého názoru není dán pro toto omezení dostatečný důvod a *de lege ferenda* považuji za vhodné ponechat na úvaze soudu, zda bude přínosné aplikovat v soudním řízení současně ustanovení § 114b i § 114c.

Přípravné jednání je nařízeno procesním rozhodnutím, které má povahu usnesení, kterým se vede řízení. To má mnohé důsledky. Proti tomuto rozhodnutí účastníci nemohou podat odvolání, soud není svým rozhodnutím vázán, předseda senátu nemá povinnost své rozhodnutí odůvodnit a o nařízení přípravného jednání může rozhodnout i vyšší soudní úředník. Mám za to, že náročnost posouzení splnění všech předpokladů pro nařízení přípravného jednání odůvodňuje závěr, že toto rozhodnutí by mělo být vydáno jenom předsedou senátu. Ze stejného důvodu zastávám názor, že předseda senátu by měl své rozhodnutí alespoň stručně odůvodnit, a to i navzdory skutečnosti, že zákon takovou povinnost výslovně neukládá. Jazykovým výkladem lze dále dovodit, že přípravné jednání vyžaduje osobní přítomnost účastníka, i pokud je procesně zastoupen. Je ale třeba vycházet

z předpokladu, že přípravné jednání není charakterizováno osobním prvkem a přímá účast zastoupené strany proto není nutná. Opačný výklad by vedl k zásahu do koncepce procesního zastoupení a je nutné ho z tohoto důvodu odmítnout. Za nepřiměřeně dlouhou pokládám i 20 denní lhůtu k předvolání účastníků k přípravnému jednání. *De lege ferenda* bych proto navrhla zvážení jejího zkrácení.

Problematická je i samotná povaha přípravného jednání. Není zcela bez pochyb, zda je přípravné jednání jiným soudním rokem nebo jednáním ve smyslu § 115. Přikláním se k výkladu prvnímu. Soudní jednání je totiž detailně upraveno procesními pravidly, které by účel přípravného jednání potlačovaly. S tím souvisí i otázka uplatnění zásady veřejnosti. Jedním ze smyslů této zásady je dosažení kvalitnější kontroly soudnictví a práva na spravedlivý proces. Jsem proto přesvědčena, že ačkoliv je zásada veřejnosti v současné právní úpravě spjata jenom s jednáním dle § 115, nevylučuje to její uplatnění ani v jiných případech.

V aplikační praxi není dosud zcela jasně vyřešen problém, jak postupovat v případě, že předseda senátu nestihne věc s účastníky řádně probrat. I když si uvědomuji určité komplikace, které mohou nastat, přikláním se k názoru, že jediným správným postupem je v tomto případě přerušení přípravného jednání. Teleologickým výkladem lze dospět k závěru, že přípravné jednání má být jakýmsi „jednorázovým“ institutem a proto jeho odročení nepřipadá v úvahu. Mohou tím totiž nastat i další komplikace související zejména s uplatněním zásady koncentrace řízení a se vznikem neodůvodněných průtahů v řízení.

Přípravné jednání bylo v mé pracovní hypotéze označeno jako vhodné místo pro smírné ukončení věci. Je ke škodě věci, že tato stránka přípravného jednání je často opomíjena. Potenciál soudního roku v přípravě jednání objevila také německá právní úprava, která svým institutem smířčího jednání umožňuje odklidit spor dohodou stran. Bylo by přínosné, kdyby se přípravné jednání více užívalo jako prostor pro snahu o dosažení smíru mezi účastníky.

S okamžikem skončení přípravného jednání zákonodárce spojil zákonnou koncentraci řízení. Tendenci koncentrovat soudní řízení již v jeho přípravné fázi lze najít i v evropských právních dokumentech, je však ponecháno na samotné osobě předsedy senátu, zda se tak skutečně stane. I s ohledem na nemožnost provádět dokazování v průběhu přípravného jednání pokládám za naprosto žádoucí buď opětovné zavedení soudcovské koncentrace do přípravy jednání, nebo zákonnou koncentraci řízení dle § 114c *de lege ferenda* odstranit. Zákonodárce se dopustil nepřesnosti i při vymezení předmětu koncentrace, kdy za pomoci gramatického výkladu lze dospět k závěru, že koncentraci podléhají i jiné procesní povinnosti

než povinnost tvrzení a povinnost důkazní. To by mělo absurdní důsledky, a bylo by proto žádoucí toto pochybení napravit.

Ne zcela vhodné následky má také nedostavení se stran k přípravnému jednání. Zákodárce se zřejmě nevhodně inspiroval úpravou kvalifikované výzvy a opětovně zavedl možnost vydat rozsudek pro uznání v případě nedostavení se žalovaného. Do právní úpravy se tak vnáší další právní fikce, v tomto případě dokonce nežádoucí fikce dispozičních úkonů. *De lege ferenda* pokládám za vhodné nahradit tuto úpravu kontumačním rozsudkem, který je svou povahou jistě vhodnější.

Jaký závěr učinit k položeným otázkám? Lze konstatovat, že současná právní úprava přípravného jednání je mezerovitá, obsahuje řadu nepřesností a v mnohých aspektech se nepříznivě dotýká zásady rovnosti a práva na spravedlivý proces. Zákodárce by měl tento stav reflektovat a přípravné jednání podrobit ve výše uvedených oblastech změnám. I navzdory tomu považuji samotné přípravné jednání za přínosný institut, a to zejména s ohledem na skutečnost, že vytváří vhodné podmínky pro možnost uzavření smíru. Přípravné řízení se jako historický předchůdce dnešního přípravného jednání v průběhu několika desetiletí v praxi osvědčilo. Mám za to, že tento potenciál má po provedení dílčích změn rovněž institut přípravného jednání dle § 114c.

Seznam použitých zdrojů

1. MONOGRAFIE

- DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1579 s.
- ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek*. Praha: Linde, 2008. 1391 s.
- HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010. 192 s.
- HORA, Václav. *Učebnice civilního práva procesního*. 1. vydání. Praha: Nákladem spolku československých právníků Všeherd, 1947. 603 s.
- HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Právna spravedlivé řízení a další procesní práva*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2006. 160 s.
- MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 250 s.
- JIRSA, Jaromír. *Novinky v civilním řízení soudním*. 1. vydání. Praha: LexisNexis CZ, 2005. 136 s.
- JIRSA, Jaromír. *Klíč k soudní síni*. 1. vydání. Praha: LexisNexis CZ, 2006. 427 s.
- KNAPP, Viktor. *Vědecká propedeutika pro právníky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 236 s.
- SVOBODA, Karel. *Dokazování*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2009. 392 s.
- VRCHA, Pavel. *Odůvodnění civilního rozsudku*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010. 160 s.
- WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2008. 752 s.
- WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Linde, 2011. 712 s.

2. ODBORNÉ ČLÁNKY A PŘÍSPĚVKY VE SBORNÍCÍCH

- BARTONÍČKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 17, s. 611 – 615.
- DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*, Mimořádná příloha, 2002, roč. 10, č. 5, s. 1 - 32.

- JIRSA, Jaromír. Proč bychom se souhrnné novely báli? (aneb - existuje řada dobrých důvodů, abychom se na ni těšili), *Bulletin advokacie*, 2009, roč., č. 6, s. 21 - 27.
- JIRSA, Jaromír. K prvním narozeninám velké novely občanského soudního řádu. *Soudce*, 2002, roč. IV., č. 1, s. 3.
- KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid. Příprava jednání, přípravné jednání. In HRUŠÁKOVÁ, Milana (ed). *Pocta Petru Hlavsovi*. Olomouc: Iuridicum Olomucense, 2009, 320 s.
- LAVICKÝ, Petr. Zmeškání účastníka a fikce dispozičních procesních úkonů. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 10, s. 401 - 413.
- LAVICKÝ, Petr, STAVINHOVÁ, Jaruška. Sankce v civilním právu procesním. *Právní fórum*, 2008, roč. 5, č. 9, s. 369 - 380.
- MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o.s.ř. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 2, s. 28 - 36.
- MACUR, Josef. Koncentrace řízení a procesní prekluzivní lhůty podle novely občanského soudního řádu č. 30/2000 Sb. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 1, s. 6 - 16.
- MATES, Pavel. Analogie ve správním právu. *Správní právo*, 2011, roč. XLIV., č. 6, s. 342-353.
- SEDLÁČKOVÁ, Ivana. K článku prof. JUDr. J. Macura: „Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o.s.ř.“ *Bulletin advokacie*, 2002, č. 6 - 7, s. 74-76.
- SVOBODA, Karel. Pár poznámek k novému režimu koncentrace civilního sporu. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 11, s. 38 - 39.
- ŠMÍD, Ondřej. Institut přípravného jednání. *Právní fórum*, 2011, roč. 8, č. 1, s. 14-21.
- VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 1, s. 18 – 21.
- VLK, Václav. Několik poznámek a jedna úvaha nad 109. pokusem o opravu o.s.ř. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 11, s. 39-43.
- WINTEROVÁ, Alena. Přípravné jednání v civilním soudním řízení. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 6, s. 226 - 231.
- WINTEROVÁ, Alena. Nad perspektivami českého civilního procesu. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 19, s. 706 - 710.
- WINTEROVÁ, Alena. Možnosti a hranice reformy směřující ke koncentraci a zrychlení civilního soudního řízení. *Právní praxe*, 1997, roč. XLV, č. 2, s. 76 - 85.
- ZOULÍK, František. Rovnost stran a profesionalita v civilním procesu. *Bulletin advokacie*, 1999, č. 9, s. 7 - 20.

3. JUDIKATURA

Ústavní soud:

Nález Ústavního soudu ze dne 25. května 1994, sp. zn. II. ÚS 74/93
Nález Ústavního soudu ze dne 12. října 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94
Nález Ústavního soudu ze dne 17. prosince 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97
Nález Ústavního soudu ze dne 12. ledna 1999, sp. zn. I. ÚS 209/98
Nález Ústavního soudu ze dne 19. listopadu 2002, sp. zn. II. ÚS 100/02
Nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2002, sp. zn. IV. ÚS 140/02
Nález Ústavního soudu ze dne 3. prosince 2006, sp.zn. I. ÚS 212/2006
Nález Ústavního soudu ze dne 27. listopadu 2007, sp. zn. II. ÚS 1331/07
Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. listopadu 2007, sp. zn. IV. ÚS 13/2007
Nález Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08
Nález Ústavního soudu ze dne 20. června 2011, sp. zn. I. ÚS 329/08

Nejvyšší soud:

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2002, sp. zn. 20 Cdo 1170/2001
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. března 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. dubna 2006, sp.zn. NS 21 Cdo 1696/2005
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. dubna 2007, sp. zn. 32 Odo 1622/2005
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 2008, sp. zn. 32 Odo 416/2006
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 2008, sp. zn. 32 Odo 416/2006
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. srpna 2008, sp.zn. 21 Cdo 3597/2007
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2010, sp. zn. 33 Cdo 315/2010
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. února 2011, sp. zn. 28 Cdo 4084/2010

Evropský soud pro lidská práva:

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 17. října 2000, *Karakasis v. Řecko*
Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 8. prosince 1983, *Pretto a další v. Taliansko*
Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva z 21. června 2005, *Milatová a další v. Česká republika*

4. INTERNETOVÉ ZDROJE

Návrh evropského civilního procesu [online]. [navštíveno dne 5. února 2012].

Dostupné na <<https://www.law.kuleuven.be/web/mstorme/Eu.Harmonis.Proced.art.pdf>>.

Zivilprozessordnung (ZPO) [online]. [navštíveno dne 18. prosince 2011].

Dostupné na <[http://www.jusline.de/Zivilprozessordnung_\(ZPO\)_Langversion.html#](http://www.jusline.de/Zivilprozessordnung_(ZPO)_Langversion.html#)>.

Doporučení výborů ministrů č. R (84) 5 o principech civilního procesu navržených ke zlepšení fungování justice [online]. [navštíveno dne 27. února 2012].

Dostupné na

<<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraErvlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=603496&SecMode=1&DocId=682030&Usage=2>>.

The Civil Procedure Rules [online]. [navštíveno dne 4. března 2012].

Dostupné na <<http://unidroit.org/English/principles/civilprocedure/ali-unidroitprinciples-e.pdf>>.

5. PRÁVNÍ PŘEDPISY

Zákon č. 113/1895, o soudním řízení v občanských rozepřích právních

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod

Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o nákladech řízení při občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů

6. DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Důvodová zpráva k zákonu č. 7/2009 Sb., Sněmovní tisk 478/0.

Shrnutí

Tématem diplomové práce je institut přípravného jednání dle § 114c o.s.ř., který byl do současné právní úpravy vložen novelou o.s.ř., z. č. 7/2009 Sb. Účelem této tzv. souhrnné novely o.s.ř. bylo zejména zefektivnění a zrychlení občanského soudního řízení, k čemuž měl sloužit i tento nově zavedený nástroj přípravy jednání. S jeho skončením zákonodárce neoddělitelně spojil zásadu koncentrace řízení, čímž byl výrazně posílen význam přípravné fáze soudního řízení. Práce přibližuje místo přípravného jednání v současné právní úpravě přípravy jednání a upozorňuje na nejdůležitější problémy při jeho aplikaci.

Diplomová práce je rozdělena na šest kapitol, které jsou systematicky uspořádány tak, aby na sebe logicky navazovaly. První kapitola obsahuje charakteristiku přípravy jednání, jejího místa v soudním řízení a historický vývoj přípravného jednání. Předpoklady pro nařízení přípravného jednání se zabývá kapitola druhá, po které následuje pojednání o nařízení přípravného jednání. Důraz je kladen zejména na následující části, které přibližují průběh a obsah přípravného jednání, zásadu koncentrace řízení a následky nedostavení se účastníků řízení.

Na příslušném místě je věnována pozornost také evropským a zahraničním dokumentům, které se nepřímo institutu přípravného jednání dotýkají. Část čtvrtá obsahuje stručný pohled na německou obdobu přípravného jednání, kterou je tzv. smírčí jednání. Práce upozorňuje i na skutečnost, že přípravné jednání není institutem zcela novým, ale navazuje na civilní řád soudní, který platil na našem území do 31. prosince 1950 a obsahoval účelově obdobný institut, tzv. přípravné řízení.

Summary

The topic of the submitted work is the legal regulation regarding the preliminary hearing according to Civil Procedure Code. This legal institute was introduced of one huge amendment of Civil Procedure Code (N. 7/2009 Coll.). The main aim of this amendment was to prevent judicial proceeding from unreasonable delays in proceeding. Preliminary hearing is closely connected with the principle of concentration which means that all facts and evidence have to be claimed in a certain period. This fact makes to strengthen the importance of preliminary stage of judicial proceeding. The aim of presented work is a clarification of the new institute of preparatory stage of proceeding, notice the main legal consequence of its application and bring a persuasive solutions of its problematic areas.

The work is divided into six chapters, introduction and conclusion. The first chapter is focused on general characteristics of preparation of trial and its importance in judicial proceeding. This chapter deals also with the fact, that preliminary hearing is not completely new institute and with related Civil Procedure Code which was in force till 1950. The second chapter deals with indispensable conditions of an order to the preliminary hearing. The third chapter focused on an order to the preliminary hearing and explains its material content. Next chapters are essential parts of work focusing on the procedure and content of preliminary hearing, the principle of concentration of proceeding and probable consequences of non-appearance of participants without just excuse.

The attention is particularly paid on some European and foreign documents concerning the preliminary stage of judicial proceedings. This work tries to point the European tendency to concentrate the preparatory stage of proceeding which is different from Czech legislative intent. Preliminary hearing is also different from German institute of conciliation hearing. The part of fourth chapter focused on this point.

The work tries to clarify the new institute of preliminary stage of judicial proceedings with respect to its historical connections and foreign tendencies.

Seznam klíčových slov

1. Přípravné jednání
2. Příprava jednání
3. Zásada koncentrace řízení
4. Povinnost tvrzení
5. Povinnost důkazní
6. Podmínky řízení
7. Kvalifikovaná výzva
8. Soudní jednání
9. Poučovací povinnost soudu
10. Rozsudek pro uznání
11. Právní fikce
12. Zastavení řízení
13. Soudní smír
14. Námitka podjatosti
15. Předvolání
16. Doručování

Key words

1. Preliminary hearing
2. Preparation of the trial
3. Principle of concentration of proceeding
4. Duty to allege
5. Duty to prove
6. Conditions of proceedings
7. Qualified notice
8. Civil trial
9. Duty of the court to instruct
10. Judgment of recognition
11. Legal fiction
12. Discontinuance of proceedings
13. Judicial settlement
14. Plea of the prejudice
15. Summons
16. Delivery